

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ У РИНКОВИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

(на матеріалах ТОВ «ТІАРА-С»)

Студента 2 курсу денної форми
навчання спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
спеціалізації «Державні фінанси»

Мартінова
Андрія
Володимировича

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Томнюк
Тетяна
Леонідівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

АНОТАЦІЯ

Мартинов А. В. Податкове регулювання діяльності підприємств у ринкових умовах господарювання. – Рукопис. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Чернівці, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі розглядаються теоретичні та методологічні аспекти податкового регулювання діяльності підприємств у ринкових умовах господарювання. На основі даних податкової та фінансової звітності ТОВ «ТІАРА-С» досліджено сучасні тенденції впливу податкового регулювання на результати діяльності підприємств. Запропоновано напрями підвищення ефективності податкового регулювання діяльності юридичних осіб в Україні.

Ключові слова: податкове регулювання, оподаткування підприємств, податок, податкове навантаження.

ANNOTATION

Martynov A.V. Tax regulation of activity of enterprises in market conditions of management.– Manuscript. Final qualifying works on education and qualification level «master» specialty 072 «Finance, banking, insurance and the stock market».– Chernivtsi Trade and Economic Institute STEU. Chernivtsi, 2023.

The final qualification work deals with theoretical and methodological aspects of Tax regulation of the activity of enterprises in market conditions of management. On the basis of data of LLC " TIARA-S" and indicators of entrepreneurship development of Chernivtsi region the modern tendencies of influence of tax regulation on the results of activity of enterprises are investigated. The directions of increase of efficiency of tax regulation of activity of legal entities in Ukraine are offered.

Keywords: tax regulation, business taxation, tax, tax burden.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
	1.1. Податкові теорії в контексті визначення впливу регулюючої функції податків на економічну активність суб'єктів господарювання	7
	1.2. Сутність податкового регулювання діяльності підприємств	10
	1.3. Інструменти податкового регулювання діяльності підприємств	13
	Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2.	МОНІТОРИНГ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ГІАРА-С» У 2020–2022 РОКАХ	17
	2.1. Оцінка фінансово-майнового стану та впливу оподаткування на результати діяльності підприємства	17
	2.2. Аналіз справляння обов'язкових платежів ТОВ «ГІАРА-С»	23
	2.3. Оцінка структури обов'язкових платежів підприємства та рівня його податкового навантаження	31
	Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3.	НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	36
	3.1. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності підприємств у воєнний та поствоєнний період	36
	3.2. Податкове стимулювання інноваційної діяльності підприємств	41
	Висновки до розділу 3	46
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	48
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
	ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна реальність функціонування підприємств яскраво демонструє важливість оподаткування як потужного інструмента державного регулювання економіки. Податки перерозподіляють національний дохід, спонукаючи державу виконувати свої основні функції, такі як зменшення соціальної нерівності та підтримка стратегічних галузей національної економіки і науки. У той же час, роль податків у сприянні розвитку вітчизняних підприємств викликає суперечливість. Великий податковий тиск може негативно впливати на фізичних і юридичних осіб, оскільки зменшує їхні доходи через зростання витрат на сплату податків. Це може призвести до неефективного управління, а також до переходу підприємств у "тіньовий сектор" економіки, що гальмує розвиток нових та існуючих галузей економіки.

Актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи полягає в необхідності створення таких механізмів оподаткування, які б спонукали підприємства збільшувати виробництво та підвищувати ефективність діяльності, модернізувати матеріальну і технічну базу в умовах подолання економічної кризи. Податкове регулювання діяльності підприємств є важливою складовою цього механізму держави.

Ця проблема привертає увагу вчених України, таких як Крисоватий А.І., Мельник В.М., Федосов В. М., Кучерявенко М. П., Десятнюк О.М. і інших. Однак, враховуючи нові виклики, що виникли внаслідок кризових явищ у економіці України, можна зазначити, що ця тема залишається актуальною та потребує подальшого наукового розроблення і дослідження.

Мета і завдання дослідження. Виходячи з актуальності проблеми, визначено, що *метою* дослідження є комплексний аналіз впливу податкового регулювання на діяльність підприємств, а також розробка шляхів оптимізації податкового регулювання щодо активізації діяльності підприємств в Україні.

Досягнення мети передбачало вирішення таких *завдань*:

1. Дослідити значення податкової політики у державному регулюванні

діяльності підприємств;

2. Дослідити сутність податкового регулювання діяльності підприємств та інструменти його реалізації;
3. Здійснити оцінку фінансово-майнового стану ТОВ «ТІАРА-С» та визначити вплив оподаткування на результати діяльності підприємства;
4. Проаналізувати тенденції оподаткування ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 роках;
5. Визначити структуру обов'язкових платежів ТОВ «ТІАРА-С» та рівень його податкового навантаження;
6. Визначити можливості податкового стимулювання інвестиційної діяльності підприємств у воєнний та поствоєнний період;
7. Обґрунтувати напрями податкового стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств в Україні.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи виступають податки в контексті їхнього впливу на діяльність суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є вплив податкового регулювання на діяльність підприємств в ринкових умовах господарювання.

Методи дослідження. Методологічною основою написання роботи є діалектичний метод як загальний науковий метод пізнання соціально-економічних явищ. У роботі використано метод наукового абстрагування та системного підходу в процесі дослідження впливу податкового регулювання на діяльність підприємств; методи економіко-статистичного аналізу (групування, динамічних порівнянь, табличні, графічні) при дослідженні стану оподаткування ТОВ «ТІАРА-С»; порівняльно-описовий метод з метою визначення впливу інструментів податкового регулювання на економічну активність суб'єктів господарювання в Україні; порівняння – для співставлення тенденцій розвитку механізмів оподаткування в різні періоди та в різних країнах; абстрагування – для формулювання узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу теорії й практики оподаткування підприємств.

Інформаційною базою слугували є фундаментальні положення та

висновки, викладені у працях вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем оподаткування, законодавчі та нормативні акти України, економічні огляди, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, дані про соціально-економічний розвиток України, фінансова та податкова звітність ТОВ «ТІАРА-С».

Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному:

– сформульовано авторське визначення сутності податкового регулювання; подано класифікацію та охарактеризовано інструменти податкового регулювання підприємств в Україні;

– визначено напрями активізації економічного зростання в Україні за рахунок підвищення ефективності податкового регулювання діяльності підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає в систематизації наукових поглядів щодо сутності та механізму податкового регулювання діяльності підприємств, виявленні можливостей підвищення його ефективності в Україні.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези на тему «Податкове стимулювання інвестиційної діяльності підприємств у воєнний та поствоєнний період» (Матеріали студентської інтернет-конференції «Фінансово-економічний розвиток регіонів: виклик воєнного стану та поствоєнні перспективи», ЧТЕІ ДТЕУ, 2023.).

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний текст роботи викладено на 50 сторінках, що містять 7 таблиць і 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Податкові теорії в контексті визначення впливу регулюючої функції податків на економічну активність суб'єктів господарювання

Податки є ключовою складовою фінансового сектору, як найважливіша фінансова категорія. З історичної перспективи, вони визначають найдавніші фінансові відносини між державою та членами суспільства. З появою держави з'явилися платежі та внески до державної скарбниці. Сучасна цивілізація, для забезпечення фінансових потреб держави, використовує систему обов'язкових платежів, які становлять основне джерело доходів для бюджету. Податки дозволяють державі перерозподіляти доходи та впливати на різні економічні процеси, як стимулюючи, так і стримуючи їх.

Економічна наука в розвинутому світі ґрунтується на об'єднанні класичних теорій та новітніх підходів, які базуються на моделюванні складних і протирічливих соціально-економічних процесів. Ці підходи є визначальними для створення різноманітних моделей та регулюючих механізмів управління соціально-економічним розвитком, сприяючи сучасному і майбутньому прогресу людства.

Стратегія та тактика економічного керівництва ґрунтуються на органічному поєднанні ринкових та державних регуляторів, використовуючи новітні досягнення у галузі технології, інформатики, менеджменту та інших сферах знань. Необхідність державного втручання та соціальної орієнтації у економічній діяльності визнана як ключова умова економічного зростання у ХХ столітті.

Більшість розвинених країн визнають соціальну орієнтацію економічної моделі як необхідну для сталого економічного розвитку на основі економічної продуктивності та соціальної справедливості, у відмінну від вільного ринку. Ці

моделі економіки втілюються у практику розвиненими країнами, і вони знаходять визнання серед економістів-практиків та вчених, таких як Л. Ерхард, К. Еклунд, Дж. Е. Стігліц, Л. Бальцерович, а також вітчизняних дослідників, наприклад, В. М. Геєць та І. О. Луніна.

В умовах будь-якої економічної системи, особливо ринкової, неухильно виникають кризи, що включають спади та підйоми економічного розвитку. У кожній з таких ситуацій уряд повинен приймати відповідні рішення. Наприклад, під час кризового періоду знижується виробництво, а витрати держави збільшуються. З метою оживлення економіки необхідно зменшувати податковий тиск на суб'єктів оподаткування, надаючи податкові пільги як підприємствам, так і громадянам, які займаються підприємницькою діяльністю. Натомість, під час економічного підйому, ставки податкових платежів можуть зростати, а обсяги податкових вилучень збільшуватися.

Згідно з теорією Дж. Кейнса, державний бюджет часто виявляє дефіцит, який може служити стимулом для економічного зростання, особливо при невеликій інфляції. У період кризи країна вживає жорстких заходів фіскальної політики для регулювання дефіциту бюджету. Податкові платежі виступають як "вбудовані стабілізатори", які самі по собі не уникнуть кризових ситуацій, але спільно з іншими інструментами, такими як страхування безробіття і збереження коштів, можуть пом'якшити негативні наслідки [50, с. 131].

Кейнсіанська теорія продовжила свій розвиток у середині ХХ століття, переходячи в посткейнсіанську теорію. Основна ідея полягає в активному використанні різних фінансових механізмів, зокрема податкових платежів. Деякі економісти, такі як І. Фішер з США та Н. Кандор з Великобританії, висувують пропозиції щодо реформування податкових систем, наприклад, заміни прибуткового податку податком на споживання. Це може сприяти розвитку підприємництва, збільшенню інвестицій у різні галузі економіки та підтримці ефективності економіки країни загалом. Крім того, такий підхід може зменшити темпи інфляції, стримуючи споживання через зростання цін внаслідок стягнення податків, і сприяти економії коштів, які потім можуть бути вкладені в інвестиції.

Інша лінія податкової теорії ґрунтується на концепції "економіки пропозиції", яку висунули видатні економісти, такі як Г. Стейн, М. Фрідмен, А. Філіпс, Р. Хол, М. Вайденбаум, Г. Талок, І. Броузон, М. Ротбог, Дж. Хау, А. Уолтер та інші. Згідно з цією теорією, зниження податкового тягаря не завжди призводить до збільшення податкових надходжень до бюджету, а підвищення його може сприяти зростанню доходів. Головна ідея полягає в тому, що зниження податкових ставок стимулює розширення виробництва, збільшення національного доходу і, в результаті, збільшення податкових надходжень до бюджету.

Цю концепцію також втілює теорія американського економіста А. Лаффера, яка визначає необхідність постійного зменшення податкового тягаря на платників податків, особливо громадян. Зокрема, зниження податкових ставок та скасування деяких податкових обов'язковостей сприятимуть зростанню попиту на товари і послуги, збільшенню розмірів заощаджень населення та зниженню відсоткових ставок банків, що в свою чергу спонукатиме інвестиції у розвиток економіки.

Отже, згідно з цією теорією, для сприяння розвитку економіки, підприємництва та активності виробників необхідно знижувати ставки оподаткування та загальний податковий тягар для фізичних та юридичних осіб. Проте важливо, щоб зниження ставок оподаткування супроводжувалося розширенням бази оподаткування. При розробці податкової політики досягнення найбільшого ефекту досягається використанням цих двох підходів одночасно. Розвиток податкової теорії, як і раніше, визначається відповіддю на потреби макро- та мікроекономічних процесів суспільства, і його удосконалення враховує загальні принципи оподаткування та інші вимоги, враховуючи історичний розвиток і менталітет кожної держави.

1.2. Сутність податкового регулювання діяльності підприємств

Податкова система відіграє важливу роль у впливі на економіку для забезпечення її розвитку у потрібних напрямках. Шляхом ретельного впливу на податкову систему, держава може сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, підтримувати експорт окремих товарів, стимулювати сільськогосподарське виробництво і т.д.

Податкове регулювання представляє собою комплекс практичних заходів, спрямованих на заповнення загального бюджету та оптимізацію податкових платежів для суб'єктів господарювання. На рівні держави, це включає вжиття заходів у сфері оподаткування для забезпечення фінансування та виконання бюджетів на всіх рівнях. На рівні підприємства, податкове регулювання спрямоване на прийняття оперативних рішень, пов'язаних із змінами у податковому законодавстві, а також адаптацію до змін у умовах господарювання. Законодавча база для податкового регулювання ґрунтується на чинному Податковому кодексі та інших відповідних законодавчих і підзаконних актах.

Економічна сутність та призначення податкового регулювання визначається регулятивною функцією податків, яка на противагу фіскальній функції покликана стимулювати чи стримувати розвиток тих чи інших галузей економіки, напрямів діяльності підприємств. Від обраних методів податкового регулювання та його цілей податкової політики, яким вони має відповідати, залежить рівень розвитку галузей економіки та економічний стан держави загалом.

Хоча регулювання податкової системи є однією із функцій податкового менеджменту, термін «податкове регулювання» має інше забарвлення і, погоджуючись із думкою Ю. Б. Іванова, його слід розглядати як процес, що базується на свідомому, активному й цілеспрямованому використанні існуючої незалежно від волі суб'єктів управління регулювальної функції податків задля отримання певних соціально-економічних результатів [54, с. 41].

На нашу думку, під податковим регулюванням розуміються заходи податкової політики щодо впливу на економічні й соціальні процеси шляхом зміни виду податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг, підвищення або зниження загального рівня оподаткування з метою отримання певних соціально-економічних ефектів.

Зазначимо функції податкового регулювання економіки, які орієнтуються на зміну параметрів функціонування соціально-економічних процесів:

1. Планування – планування передбачає генерування системи цілей державної податкової політики та обґрунтування найбільш ефективних на основі визначення та чіткого розмежування повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Використовують методи аналізу тенденцій, експертних оцінок, детерміністичний підхід, економетричне моделювання.

2. Функція організації включає в себе розроблення та затвердження відповідно до чинного законодавства підзаконних нормативно-правових актів, а також охоплює внутрішню організацію потоків податкових платежів.

3. Мотиваційна функція передбачає проведення заходів, спрямованих на досягнення визначеної системи цілей у сфері податкового регулювання економічного та соціального розвитку країни. Для ефективного функціонування системи податкового регулювання ключовими є фактори, які визначають поведінку працівників органів державної влади при ухваленні рішень з питань оперативного, тактичного та стратегічного податкового регулювання.

4. Функція контролю сприяє досягненню визначених цілей та завдань у сфері податкового регулювання соціально-економічного розвитку країни. Він передбачає систематичний нагляд з боку відповідних органів державної влади за повнотою та своєчасністю сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та встановлення відповідальності платників податків і посадових осіб за порушення норм податкового законодавства, що включає заходи адміністративної, кримінальної та фінансової відповідальності [21].

П.Т. Колісніченко [24] визначає додатково дві основні функції податкового регулювання - розподільчу (регулюючу або економічну) та фіскальну, які здійснюються спеціально уповноваженими органами державної влади.

А.І. Крисоватий та О.Ю. Сидорович [27] також вказують на різні функції податкового регулювання, включаючи:

1. Стимулюючу, що сприяє формуванню додаткової фінансової бази для господарюючих суб'єктів.

2. Заборонну, яка створює несприятливі умови для оподаткування певних видів господарської діяльності.

3. Структуроутворюючу, яка спрощує систему оподаткування.

Заходи податкового стримування призводять до збільшення рівня податкового навантаження на підприємства, що в свою чергу викликає збільшення непродуктивних витрат і зниження рентабельності підприємства. Вірогідно, що у таких умовах суб'єкт господарювання буде шукати шляхи уникнення сплати податків, тому важливо, щоб держава формувала оптимальний рівень податкового навантаження та сприяла легалізації доходів.

Заходи податкового стимулювання, навпаки, активно зацікавлені суб'єктом господарювання у виконанні умов, передбачених податковим законодавством, завдяки узгодженню інтересів держави і платника в розвитку соціально-економічних завдань. Інструменти оподаткування використовуються для реалізації функції регулювання оподаткування, яка впливає на економічні та соціальні процеси через заходи непрямого впливу.

1.3. Інструменти податкового регулювання діяльності підприємств

У сучасних умовах економічного розвитку виявляється наявність кризових явищ, що призводить до ускладнення завдання з пошуку ефективних податкових інструментів для вчасного виявлення та уникнення негативних тенденцій. Податкова політика надає можливість державі вносити необхідні корективи в потоки капіталу на ринках та впроваджувати необхідні зміни через бюджетні

видатки. Успішний розвиток інвестиційно-інноваційної моделі економіки України визначається ефективністю податкової системи та покращенням механізмів перерозподілу фінансових ресурсів. Таким чином, дослідження ключових податкових інструментів, які впливають на регулювання економічного розвитку, є актуальним завданням.

За характером свого впливу на соціально-економічні процеси держави податкові інструменти розподіляються на три основні групи:

1. Системні інструменти охоплюють засоби податкового регулювання, які відносяться до системи оподаткування. Це включає загальний рівень оподаткування, структуру системи оподаткування в країні та можливість використання альтернативних систем оподаткування.

2. Комплексні інструменти охоплюють засоби, які одночасно впливають на декілька основних податків і зборів. Такі інструменти створюють спеціальний режим оподаткування для конкретних груп платників, включаючи спеціальні податкові режими за територіальною та галузевою ознаками.

3. Локальні інструменти пов'язані з реалізацією регуляторного потенціалу кожного окремого податку чи збору. Це включає вибір поєднання елементів податку, визначення об'єкта оподаткування, визначення складу платників податків, встановлення ставок податків та надання податкових пільг.

За впливом на соціально-економічні процеси держави, інструменти податкового регулювання поділяються на дві категорії:

1. Загальні інструменти передбачають зміни в базі, ставках оподаткування, порядку перерахування та термінах сплати податків для всіх платників податків. Ці інструменти створюють умови для проведення господарської діяльності в країні.

2. Індивідуальні інструменти застосовуються до окремих груп платників податків і включають в себе податкові пільги, звільнення від оподаткування, списання чи реструктуризацію податкової заборгованості. Ці інструменти сприяють розвитку економіки країни, надаючи підтримку конкретним платникам податків. Загальні інструменти спрямовані на зменшення рівня оподаткування,

тоді як індивідуальні інструменти надають приховану допомогу конкретним платникам податків.

Найбільш ефективним методом податкового регулювання є надання податкових пільг, які визначаються законодавством для кожного виду податку та становлять невід'ємну частину загальнодержавної податкової політики. Ці пільги дозволяють підприємствам зменшити свої податкові виплати за допомогою різних механізмів, таких як податкові вирахування, зменшення податкового зобов'язання, встановлення зниженої ставки податку або звільнення від сплати податку.

Податкові пільги можуть приймати різні форми, такі як податкове вирахування, зниження податкового зобов'язання після нарахування податку, встановлення зниженої ставки податку та звільнення від сплати податку. Ще одним методом податкового регулювання є застосування штрафних санкцій за порушення податкового законодавства. Важливим є підтримання балансу між наданням податкових пільг і застосуванням штрафних санкцій для досягнення ефективного податкового регулювання. При встановленні методів регулювання важливо дотримуватися сприятливого паритету між фіскальною та регулюючою функціями податків, що проявляється через диференціацію та оптимізацію податкових ставок. Цей процес передбачає оптимізацію державних витрат та встановлення співвідношення з можливостями реальної економіки, зокрема з податкоспроможністю платників податків.

Стимулювання інвестиційної діяльності може бути ефективно реалізоване через використання інвестиційного податкового кредиту. З одного боку, важливо спрямовувати такі податкові кредити на проекти, які є соціально та економічно важливими для держави. Це не лише зменшить податкове навантаження на прибуток від цих проектів, але й забезпечить довготермінові гарантії держави інвесторам, включаючи іноземних, стосовно недоторканості та повернення їхніх інвестицій. На додаток, важливо, щоб держава створювала умови для розвитку цієї сфери та мінімізувала вплив зовнішніх чинників, таких як зміни ринкової кон'юнктури чи політична ситуація.

З іншого боку, інвестиційний податковий кредит є важливим та ефективним інструментом підтримки розвитку малого і середнього бізнесу, особливо в умовах постійних змін у податковому законодавстві. Основна мета такого кредиту - стимулювати інвестиційно-інноваційну діяльність суб'єктів господарювання, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Зарубіжна практика підтверджує, що держава компенсує значну частину витрат на інвестиційно-інноваційну діяльність суб'єктів господарювання через надання податкових пільг.

Для податкового стимулювання підприємств держава також може використовувати інші методи, такі як встановлення спеціальних податкових режимів. Такі режими сприяють не лише зниженню податкового тягаря для підприємств, але й служать засобом адаптації системи оподаткування до об'єктивних умов соціально-економічного розвитку, вирішуючи проблеми у певних галузях економіки та типах підприємств. Іншими словами, перехід на спрощену систему оподаткування дозволяє суб'єктам малого підприємництва зменшити витрати, пов'язані з нарахуванням та сплатою податків, особливо в умовах, коли ціна реалізації товарів, робіт чи послуг виявляється значно вищою за валові витрати.

Висновки до розділу 1

Ретроспективний аналіз різних наукових теорій і концепцій оподаткування підприємств, дослідження соціально-економічної природи елементів системи оподаткування та практичних засад реалізації податкової політики дають підстави говорити про тривалу та багатоступінчасту еволюцію теоретичних поглядів на податкове регулювання в рамках різних наукових напрямків та шкіл.

Сформульовано визначення сутності податкового регулювання – це заходи податкової політики щодо впливу на економічні й соціальні процеси шляхом зміни виду податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг,

підвищення або зниження загального рівня оподаткування з метою отримання певних соціально-економічних ефектів.

Виокремлено функції податкового регулювання: стимулююча, стримуюча, структуроутворююча, функція планування, організації, контролю.

Метою податкового регулювання економіки є оптимізація розподілу національного доходу шляхом розробки та реалізації заходів політики держави у сфері оподаткування, спрямованих на стабілізацію економіки та збільшення на цій основі дохідної частини бюджетів усіх рівнів, з урахуванням інтересів макроекономічних суб'єктів.

Охарактеризовано інструменти податкового регулювання в контексті різних критеріальних ознак їх класифікації: за характером дії (системні, комплексні, локальні); за впливом на соціально-економічні процеси держави (загальні, індивідуальні).

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТІАРА-С» У 2020–2022 РОКАХ

2.1. Оцінка фінансово-майнового стану та впливу оподаткування на результати діяльності підприємства

Підприємство «ТІАРА-С» створене в організаційно-правовій формі товариство з обмеженою відповідальністю на основі колективної (спільної часткової) власності учасників.

Предметом діяльності підприємства є: торгівельна діяльність у сфері оптової, роздрібної торгівлі та громадського харчування, щодо реалізації продовольчих і непродовольчих товарів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, предметів побутової хімії, медикаментів, продуктів харчування та харчових добавок та інших товарів; посередницька, закупівельна та торгівельна діяльність; здавання в оренду власного рухомого та нерухомого майна, в тому числі діяльність ринків.

Для аналізу фінансового стану складають аналітичний баланс, за даними якого визначаються показники фінансової тривалості. Для проведення аналізу сформуємо ущільнений баланс-нетто ТОВ «ТІАРА-С» за 2020–2022 роки (дод. А, Б).

Проведемо вертикальний аналіз балансу ТОВ «ТІАРА-С» (табл. 2.1). В активах ТОВ «ТІАРА-С» на початок 2021 р.–2020 рр. домінуючими є необоротні активи – 58% на початок 2021 р., 62,2% на початок 2022 р. та 65% на початок 2020 р. Проте на початок 2020 року переважали оборотні активи – 52,9%. У структурі оборотних активів домінують запаси, причому їх значення динамічно зростало – 27,8% на початок 2021 р., 37,3% на початок 2022 р. та 39,3% усіх активів на початок 2020 р. Збільшення питомої ваги виробничих запасів у структурі активів свідчить про зростання виробничого потенціалу підприємства;

прагнення за рахунок вкладень у виробничі запаси захистити грошові активи підприємства від знецінення під впливом інфляції.

Таблиця 2.1.

Вертикальний аналіз балансу ТОВ «ТІАРА-С»

(%)

Показник	На 01.01.2021	На 01.01.2022	На 01.01.2023	Абсолютне відх.	
				01.01.2022/ 01.01.2021	01.01.2023/ 01.01.2022
АКТИВ					
I. Необоротні активи					
Основні засоби	42,0	37,8	35,0	-4,2	-2,8
Усього за розділом I	42,0	37,8	35,0	-4,2	-2,8
II Оборотні активи					
Запаси	27,8	37,3	39,3	+9,5	+2,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3,5	3,0	3,2	-0,5	+0,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,5	0,9	1,0	+0,4	+0,1
Гроші та їх еквіваленти	26,2	21,0	21,5	-5,2	+0,5
Усього за розділом II	58,0	62,2	65,0	+4,2	+2,8
Усього активів	100,0	100,0	100,0	0	0
ПАСИВ					
I Власний капітал					
Зареєстрований капітал	98,6	92,7	89,9	-5,9	-2,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-19,4	-7,4	-5,5	+12	+1,9
Усього за розділом I	79,1	85,3	84,4	+6,2	-0,9
III Поточні зобов'язання і забезпечення					
Поточна кредиторська заборгованість	20,9	14,1	15,9	-6,8	+1,8
Інші поточні зобов'язання	0,0	0,6	0,1	+0,6	-0,5
Усього за розділом III	20,9	14,7	15,6	-6,2	+0,9
Всього джерел	100,0	100,0	100,0	0	0

Частка основних засобів динамічно зменшувалася: із 42% на початок 2021 р. до 35% на початок 2023 р.

У пасивах найбільшу питому вагу займає власний капітал: на початок 2021 р. його частка в пасиві балансу становила 79,1%, на початок 2022 р. – 85,3% та на

початок 2023 р. – 84,4%. Отже, підприємство фінансує свою діяльність переважно за рахунок власних ресурсів і позитивною є динаміка зростання частки власного капіталу.

Проведемо горизонтальний аналіз балансу ТОВ «ТІАРА-С», що дозволяє визначити абсолютні й відносні зміни різних статей звітності в порівнянні з попереднім роком (табл. 2.2).

Таблиця 2.2.

Горизонтальний аналіз балансу ТОВ «ТІАРА-С»

(тис. грн.)

Показник	На 01.01.2021	На 01.01.2022	На 01.01.2023	Темп росту, %	
				01.01.2022/ 01.01.2021	01.01.2023/ 01.01.2022
АКТИВ					
I. Необоротні активи					
Основні засоби	220,0	210,5	200,9	95,7	95,4
Усього за розділом I	220,0	210,5	200,9	95,7	95,4
II Оборотні активи					
Запаси	145,4	207,5	225,7	142,7	108,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	18,2	16,6	18,1	91,2	109,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	2,6	4,9	5,9	188,5	120,4
Гроші та їх еквіваленти	137,0	116,7	123,1	85,2	105,5
Усього за розділом II	303,2	345,7	372,8	114,0	107,8
Усього активів	523,2	556,2	573,7	106,3	103,1
ПАСИВ					
I Власний капітал					
Зареєстрований капітал	515,7	515,7	515,7	100,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(101,7)	(41,1)	(31,3)	40,4	76,2
Усього за розділом I	414,0	474,6	484,4	114,6	102,1
III Поточні зобов'язання і забезпечення					
Поточна кредиторська заборгованість	109,1	78,5	91,1	72,0	116,1
Інші поточні зобов'язання	0,1	3,1	0,3	3100,0	9,7
Усього за розділом III	109,2	81,6	89,3	74,7	109,4
Всього джерел	523,2	556,2	573,7	106,3	103,1

Збільшення оборотних активів на 14% станом на 01.01.2022 р. та на 7,8% станом на 01.01.2023 р. відбулося за рахунок зростання запасів (на 42,7% на

початок 2022 р. та на 8,8% на початок 2023 р.). Причому по підприємству збільшилася дебіторська заборгованість на початок 2022 р. на 88,5% та на початок 2020 р. – на 20,4%. Збільшення суми дебіторської заборгованості для ТОВ «ТІАРА-С» є негативним явищем і викликано проблемами, що пов'язані з оплатою продукції (робіт, послуг) підприємства, тобто відволіканням частини поточних активів й іммобілізацією частини оборотних коштів підприємства. Відповідно на початок 2022 р. прослідковується зменшення грошових коштів та їх еквівалентів на 14,8%, проте прослідковується деяке зростання на початок 2023 р. – на 5,5%.

Підприємство фінансується переважно за рахунок власних ресурсів, як демонструє табл. 2.2. При цьому позитивною є динаміка поточних зобов'язань і забезпечень: спадаючою на 25,3% у 2021 р. На початок 2023 р. поточні зобов'язання та забезпечення збільшилися у порівнянні з показником на початок 2022 р. на 9,4%, проте все ж становили 81,8% показника на початок 2021 р. Зміни відбулися за рахунок коливань в обсягах поточної кредиторської заборгованості.

Зовнішнім проявом фінансової стійкості підприємства є його платоспроможність. Підприємство вважається платоспроможним, якщо грошові кошти, які в нього є, короткострокові фінансові вкладення (цінні папери, тимчасова фінансова допомога іншим підприємствам) й активні розрахунки (розрахунки з дебіторами) покривають його короткострокові зобов'язання.

Оцінка платоспроможності підприємства здійснюється на основі коефіцієнтів ліквідності. Ліквідність підприємства - це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Розрізняють наступні показники ліквідності [19, с. 80-81]:

1. Показник покриття визначається як відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань. Для показника покриття нормативним вважається значення вище 1. Воно показує обсяг оборотних активів, що припадає на одиницю короткострокових зобов'язань.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності обчислюється як відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань і має бути більший за 1 (2.1).

$$\text{Коеф. шв. ліквідності} = \text{Високоліквідні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.1)$$

Цей коефіцієнт показує, чи спроможне підприємство у разі падіння обсягів реалізації покрити свої зобов'язання перед кредиторами.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризується відношенням грошових коштів та короткострокових цінних паперів до поточних зобов'язань (2.2).

$$\text{Коеф. абс. ліквідності} = \text{Абсолютно ліквідні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.2)$$

Абсолютно ліквідні активи – характеризують майнові цінності підприємства, які не потребують реалізації і представляють собою готові засоби платежу. Значення даного коефіцієнта абсолютної ліквідності є достатнім, якщо перевищує 0,2.

Оцінка показників ліквідності ТОВ «ТІАРА-С» за 2020-2022 роки на основні коефіцієнтного аналізу наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності та платоспроможності ТОВ «ТІАРА-С»

Показники	Станом на 01.01 відповідного року			Норм. знач.
	2021	2022	2020	
Показник покриття	2,78	4,23	4,17	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,33	4,24	4,17	>1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,25	1,43	1,38	>0,2

Оцінка показників ліквідності та платоспроможності підприємства свідчить про його високу платоспроможність. Так, значення показників покриття є значно більшим від оптимального (більше 1), а саме: 2,78 на початок 2021 р., 4,23 на початок 2022 р. та 4,17 на початок 2020 р. Аналогічно перевищують оптимальний рівень показники коефіцієнтів швидкої ліквідності (1,33 на початок 2021 р., 4,24 на початок 2022 р. та 4,17 на початок 2020 р. при оптимальному

показникові >1) та абсолютної ліквідності (1,25 на початок 2021 р., 1,43 на початок 2022 р. та 1,38 на початок 2020 р. при оптимальному показникові $>0,2$).

Для одержання загальної оцінки фінансового стану доцільно провести аналіз динаміки підсумку балансу та фінансових результатів діяльності підприємства. При цьому зазвичай для визнання позитивних змін дотримуються правила (2.3):

$$T_n > T_{чд} > T_b > 100\% \quad (2.3),$$

де T_n – темп росту прибутку підприємства за звітний період;

$T_{чд}$ – темп росту чистого доходу (виручки) від реалізації продукції;

T_b – темп росту валюти балансу.

Так, підприємство мало найвищий чистий прибуток у 2020 р. (93,4 тис. грн.), у 2021 році показник чистого прибутку зменшився до 60,6 тис. грн. (64,9% показника 2020 р.), у 2022 р. прибуток підприємства становив 9,8 тис. грн, що відповідає лише 16,2% показника 2021 р. (рис. 2.1, дод. А, Б).

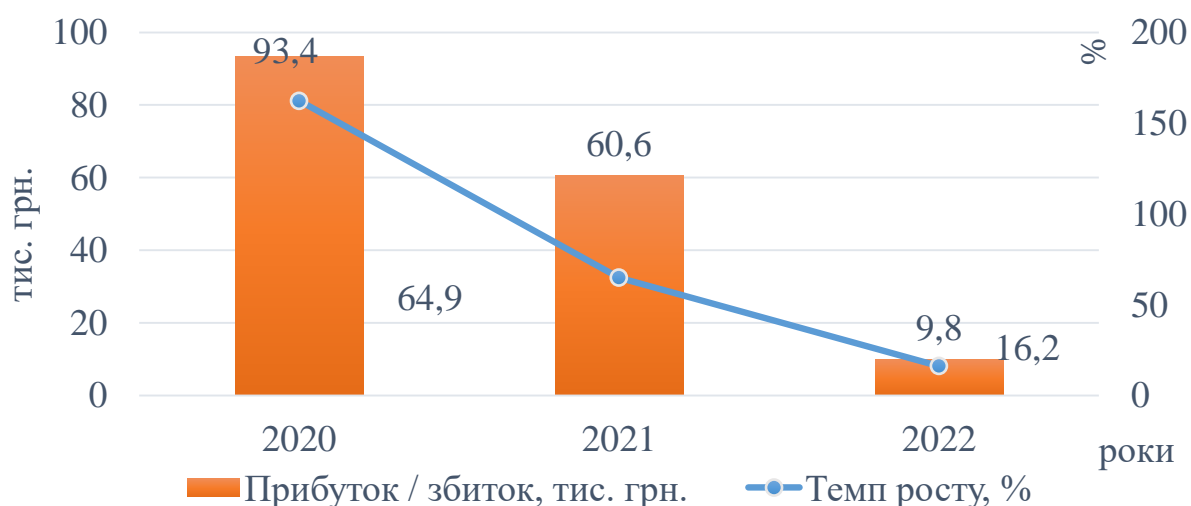

Рис. 2.1. Динаміка прибутку після оподаткування ТОВ «ГІАРА-С» у 2020–2022 рр.

Динаміка чистого доходу ТОВ «ГІАРА-С» у досліджуваному періоді була стабільно зростаючою (рис. 2.2).

Так, за підсумками 2020 р. чистий дохід становив 1960,8 тис. грн., у 2021 р. – 2318,5 тис. грн., що на 18,2% більше показника 2020 р. У 2022 р. чистий дохід становив 2394 тис. грн., що на 3,3% більше показника 2021 р.

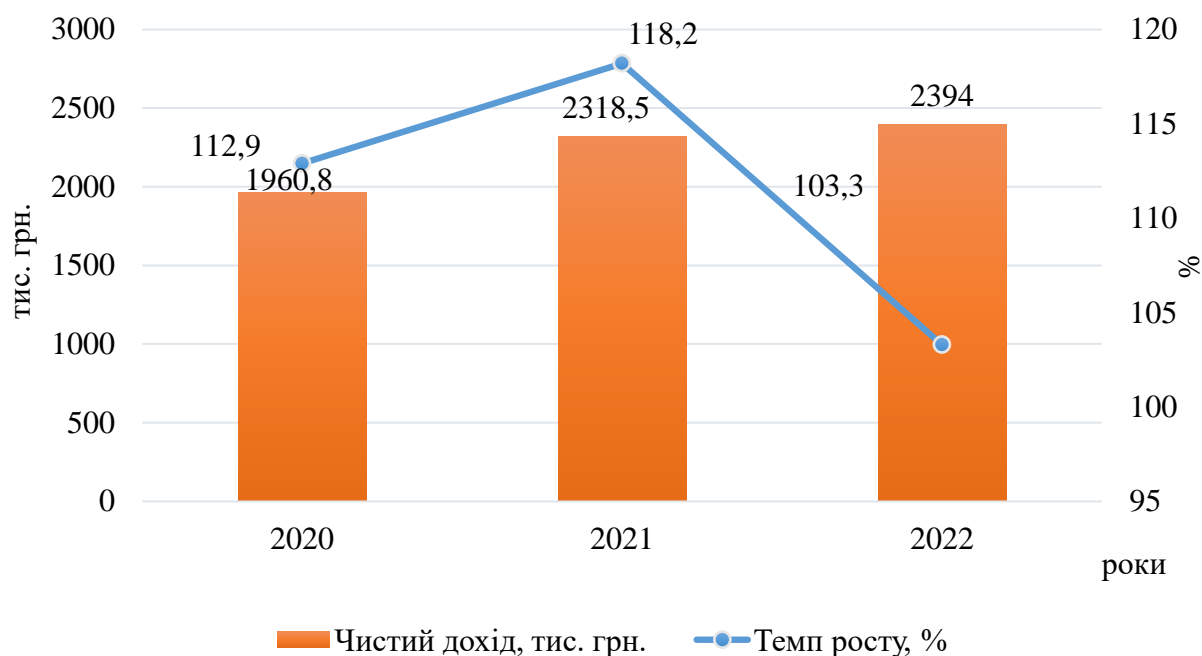

Рис. 2.2. Динаміка чистого доходу ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 рр.

Динаміка валюти балансу, як досліджено в табл. 2.2., була позитивною: темп росту у 2021 р. становив 106,3%, у 2022 р. – 103,1%.

Проведений аналіз свідчить про стійкий фінансово-майновий стан товариства. Проте, враховуючи негативну динаміку чистого прибутку підприємства (див. рис. 2.1) говорити про стабільний фінансово-економічний розвиток ТОВ «ТІАРА-С» у досліджуваному періоді не можна.

2.2. Аналіз справляння обов’язкових платежів ТОВ «ТІАРА-С»

Умови швидких змін в економічному та інституціональному середовищі сучасної комерційної господарської діяльності вимагають забезпечення активної конкурентоздатності торговельних підприємств. У постійно недосконалому

ринковому кліматі керівництво таких підприємств повинно мати великий обсяг інформації щодо зовнішнього та внутрішнього середовища. Одним із найважливіших факторів, що впливають на їх діяльність, є система оподаткування, яка визначає витрати на оподаткування, темпи зростання та швидкість обігу товарів, а також прибутковість підприємства.

Успішність інвестиційного клімату в країні також сильно залежить від ефективності системи оподаткування прибутку підприємств та її адміністрування. В Україні діє класична європейська модель оподаткування прибутку підприємств, яка є загальнопоширеною в країнах Європейського союзу та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Згідно з цією моделлю, основним показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який коригується податковими відхиленнями, визначеними в Податковому кодексі. Необхідно відзначити, що в Україні діє одна з найнижчих ставок податку на прибуток підприємств в Європі, а саме 18%.

ТОВ «ТІАРА-С» виступала платником податку на прибуток у 2020–2022 роках.

У досліджуваному періоді ТОВ «ТІАРА-С» одержувало доходи від торгівельної діяльності та доходів від здачі майна в оренду. Динаміка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг ТОВ «ТІАРА-С» у досліджуваному періоді була стабільно зростаючою (рис. 2.3). Так, за підсумками 2020 р. чистий дохід від реалізації товарів становив 1744,1 тис. грн., у 2021 р. – 2060,7 тис. грн., що на 18,2% більше показника 2020 р. У 2022 р. чистий дохід становив 2180,6 тис. грн., що на 5,8% більше показника 2021 р.

Витрати підприємств включали "витрати операційної діяльності" та "інші витрати". Витрати операційної діяльності включали собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та інші витрати.

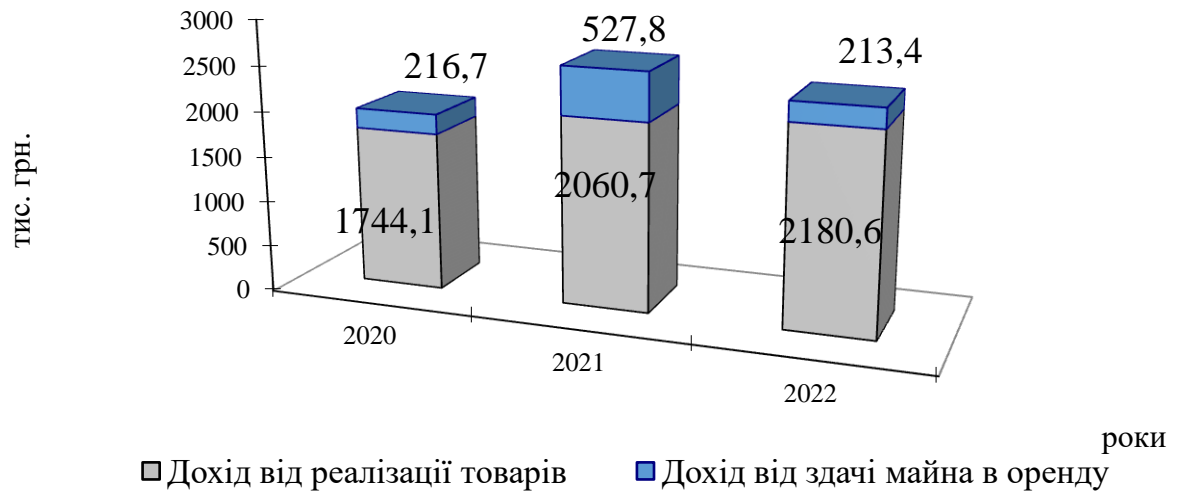

Рис. 2.3. Показники формування доходу щодо нарахування податку на прибуток ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 рр.

За даними звітності ТОВ «ТІАРА-С» витрати формувалися головним чином за рахунок витрат від операційної діяльності – 77,1–79,8% (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Склад витрат ТОВ «ТІАРА-С», які враховувалися при визначенні фінансового результату у 2020-2022 році

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1. Витрати операційної діяльності	1473,7	79,8	1735,6	77,1	1836,6	77,1
2. Інші витрати, в т.ч.:	373,2	20,2	515,1	22,9	545,5	22,9
адміністративні витрати	8,8	0,5	14,7	0,7	18,9	0,8
витрати на збут	345,8	18,7	471,5	20,9	500,8	21,0
інші витрати звичайної діяльності та інші операційні витрати	18,6	1,0	28,9	1,3	25,8	1,1
Всього витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування	1846,9	100,0	2250,7	100,0	2382,1	100,0

Серед інших витрат домінуючими були витрати на збут – 18,7–21%. Витрати на збут включають витрати, пов'язані з реалізацією товарів, виконанням

робіт і наданням послуг – витрати на пакувальні матеріали, ремонт тари, оплата праці та комісійні винагороди продавцям, витрати на рекламу.

Іншою важливою складовою об'єкта оподаткування, поряд із фінансовим результатом, є різниці, що відповідно до наведеної формули можуть збільшувати або зменшувати об'єкт оподаткування. Різниці — це коригування фінансового результату до оподаткування на показники, визначені у статтях 138-141 Податкового кодексу, положеннях розділів I, II та Перехідних положеннях Кодексу.

Як демонструють дані таблиці 2.5, доходи підприємства у 2021 р. збільшилися порівняно з показником 2020 р. на 18,2% або на 357,7 тис. грн. (2318,5 тис. грн. у 2021 році проти 1960,8 тис. грн. у 2020 р.). Проте фінансовий результат до оподаткування зменшився на 46,1 тис. грн. у порівнянні з показником 2020 р. і становив 67,8 тис. грн., проти 113,9 тис. грн. у 2020 р. Податкових різниць у 2020 році у підприємства в декларації з податку на прибуток не було.

Таблиця 2.5.

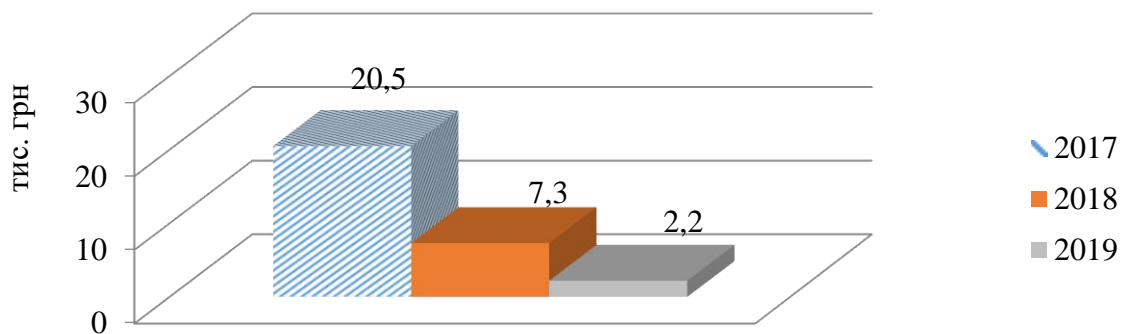
Складові податку на прибуток, нарахованого ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/ 2020, тис. грн.	2021/ 2020, %	2022/2 021, тис. грн.	2021/ 2020, %
Дохід від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку	1960,8	2318,5	2394,0	357,7	118,2	75,5	103,3
Фінансовий результат до оподаткування	113,9	67,8	12,0	-46,1	59,5	-55,8	17,7
Різниці, які виникають відповідно до Податкового кодексу	-	-27,4	-	-	-	-	-
Об'єкт оподаткування	113,9	40,4	12,0	-73,5	35,5	-28,4	29,7
Податок на прибуток	20,5	7,3	2,2	-13,2	35,6	-5,1	30,1

Доходи ТОВ «ТІАРА-С» у 2022 р. збільшилися порівняно з показником 2021 р. на 3,3% або на 75,5 тис. грн. (2394 тис. грн. у 2022 році проти 2318,5 тис.

грн. у 2021 р.). Проте фінансовий результат до оподаткування зменшився на 55,8 тис. грн. у порівнянні з показником 2021 р. і становив 12 тис. грн., проти 67,8 тис. грн. у 2021 р. За рахунок різниць, які виникли відповідно до Податкового кодексу у 2021 р. (-27,4 тис. грн. збитків минулих років) ТОВ «ТІАРА-С» мало об'єкт оподаткування у 2021 р. 40,4 тис. грн.

Як наслідок у 2021 р. податок на прибуток, сплачений ТОВ «ТІАРА-С» становив 7,3 тис. грн., а у 2022 р. – 2,2 тис. грн., що на 5,1 тис. грн. або на 69,9% менше показника 2021 р. У результаті дослідження встановлено, що найбільша сума податку на прибуток була нарахована у 2020 р. в сумі 20,5 тис. грн. (рис. 2.4, дод. В, Г, Д).

**Рис. 2.4. Динаміка нарахування податку на прибуток у 2020–2022 рр.
ТОВ «ТІАРА-С»**

ТОВ «ТІАРА-С» є платником плати за землю. Плата за землю – обов'язковий платіж, що входить до складу податку на майно, який справляється у формі земельної ділянки державної і комунальної власності. Платниками такого податку є власники земельних ділянок та землекористувачі. База оподаткування – нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації чи площа земельної ділянки, для якої не було проведено нормативну грошову оцінку.

ТОВ «ТІАРА-С» самостійно обчислює суму податку щороку. З 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року товариство подає Державній податковій

інспекції у м. Чернівцях декларацію на поточний рік, у якій присутня розбивка річної суми рівними частками за місяцями.

Відповідно до Податкового кодексу Чернівецькі міська рада приймає рішення про встановлення місцевих податків та зборів. Коли громада приймає рішення щодо встановлення місцевих податків та зборів, обов'язково має визначатися об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставки та податковий період та інші положення, що встановлені статтею 7 Кодексу. Стосовно ставок земельного податку – за земельні ділянки, нормативно-грошову оцінку яких було проведено, податок встановлюється у розмірі не більше від 3% від їх нормативної грошової оцінки. Для земель загального користування розмір податку не може бути більшим 1%. Чернівецькою міською радою у 2020, 2021 та 2022 роках було затверджено ставку плати за землю в розмірі 1% від нормативної грошової оцінки землі.

Отже, у 2020 р. періоді ТОВ «ТІАРА-С» сплатило 2464,15 грн. плати за землю, у 2021 р. – 3080,19 грн. Це на 616,04 грн. більше, ніж у 2020 р. Зростання обумовлено застосуванням коефіцієнту 1,25 до нормативної грошової оцінки. У 2022 р. сплачено 4413,89 грн. плати за землю, що на 1333,7 тис. грн. більше показника 2021 р. та на 1949,74 грн. більше показника 2020 р. Ситуація обумовлена збільшенням нормативної грошової оцінки землі (рис. 2.5).

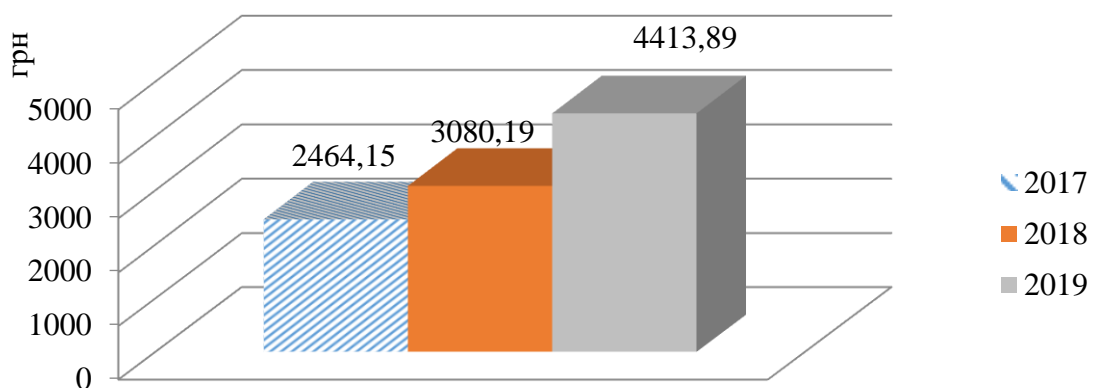

Рис. 2.5. Динаміка нарахування плати за землю ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 рр.

Підприємство є платником єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (рис. 2.6). Так, у 2020 р. сплачено 42451 грн. єдиного соціального внеску, у 2021 р. – 48453 грн. (на 14,1% більше або на 6002 тис. грн. більше). Зменшення суми внеску відбулося у 2022 р. (36547 грн – на 11906 грн або на 24,6% менше показника 2021 р.), що обумовлено скороченням чисельності працівників підприємства, зокрема за рахунок звільнення працівників, які працювали на умовах неповного робочого часу або за договорами цивільно-правового характеру.

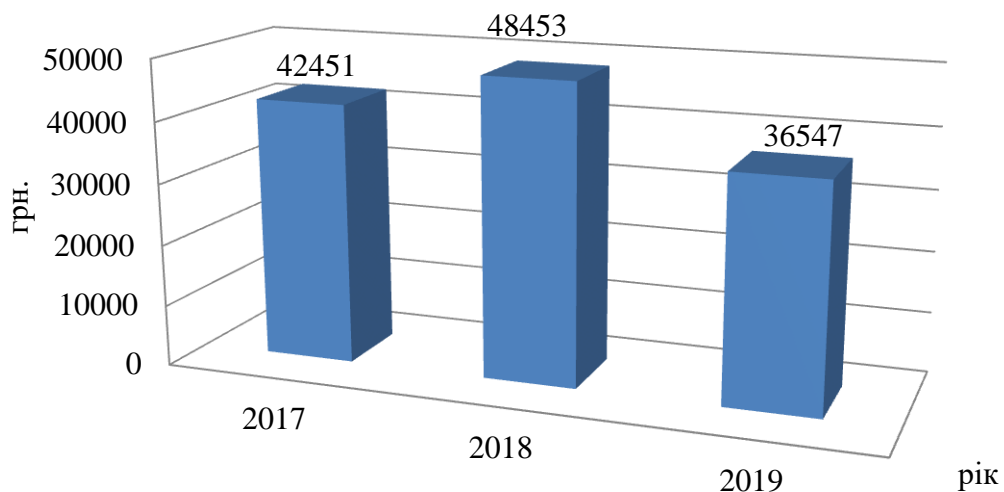

Рис. 2.6. Динаміка нарахування єдиного соціального внеску ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 рр.

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, який входить до ціни товарів (робіт, послуг) і сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент). ТОВ «ТІАРА-С» сплачує лише один непрямий податок – податок на додану вартість. Підприємство є зареєстрованим платником ПДВ, а тому постачання товарів (робіт, послуг) здійснюється за договірними (контрактними) цінами з додатковим нарахуванням податку на додану вартість, за винятком тих операцій, які не є об'єктом оподаткування або звільняються від сплати податку.

Сума податку, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового

кредиту такого звітнього (податкового) періоду. Податкове зобов'язання — загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітньому (податковому) періоді. Податковий кредит — сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітнього періоду. Право на віднесення сум податку до податкового кредиту виникає у ТОВ «ТІАРА-С» разі здійснення операцій з: а) придбання або виготовлення товарів (у тому числі у разі їх ввезення на митну територію України) та послуг; б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів, у тому числі при їх ввезенні на митну територію України (у тому числі у зв'язку з придбанням та/або ввезенням таких активів в якості внеску до статутного фонду та/або при передачі таких активів на баланс платника податку, уповноваженого вести облік результатів спільної діяльності) [1].

Так, нараховані до сплати суми ПДВ по ТОВ «ТІАРА-С» у 2020 році становили 42354 грн. У 2021 р. цей показник склав 49876 грн., що на 17,8% більше показника 2020 р. У 2022 р. нараховані до сплати за рік суми податку становили 55468 грн., що на 11,2% більше, ніж у 2021 р. (рис. 2.7).

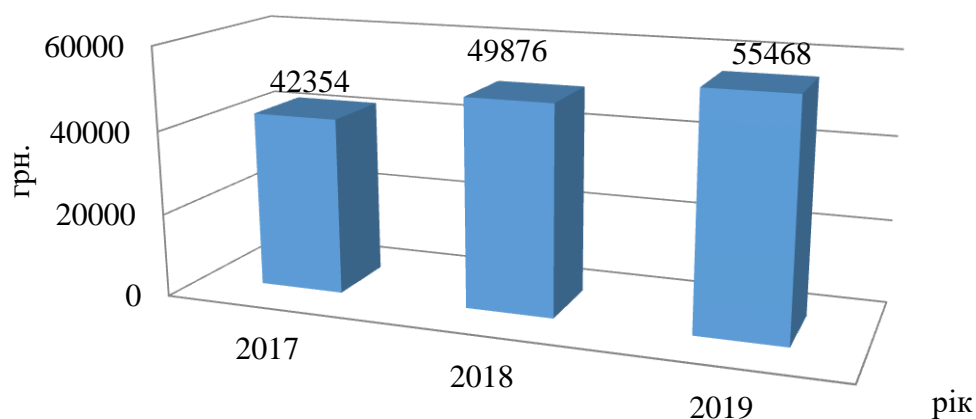

Рис. 2.7. Динаміка нарахованого до сплати податку на додану вартість ТОВ «ТІАРА-С» у 2020-2022 рр.

Загалом зростаюча динаміка ПДВ стала наслідком того, що податку на додану вартість притаманний інфляційно утворюючий елемент — за рахунок зростання цін збільшується і сума податку в ціні товарів.

2.3. Оцінка структури обов'язкових платежів підприємства та рівня його податкового навантаження

Складність сучасної податкової системи — її висока динамічність, яка потребує постійної уваги бухгалтерських та фінансових служб підприємства, що несуть основну відповідальність за фінансові результати діяльності будь-якого комерційного підприємства. Нестабільність податкової політики, невизначеність початкових "правил гри" підприємств із державою, внесення змін і доповнень до законів та інструкцій "заднім числом" або протягом фінансового року, що з погляду загальних принципів ринкової економіки не допустиме, є головною проблемою податкових взаємовідносин підприємств із державою. Це ускладнює виробниче планування і розвиток, робить непередбачуваним інвестування, і в результаті дезорганізує підприємництво. Проаналізуємо структуру обов'язкових платежів, сплачених ТОВ «ТІАРА-С» у 2020–2022 роках (рис. 2.8 –2.10).

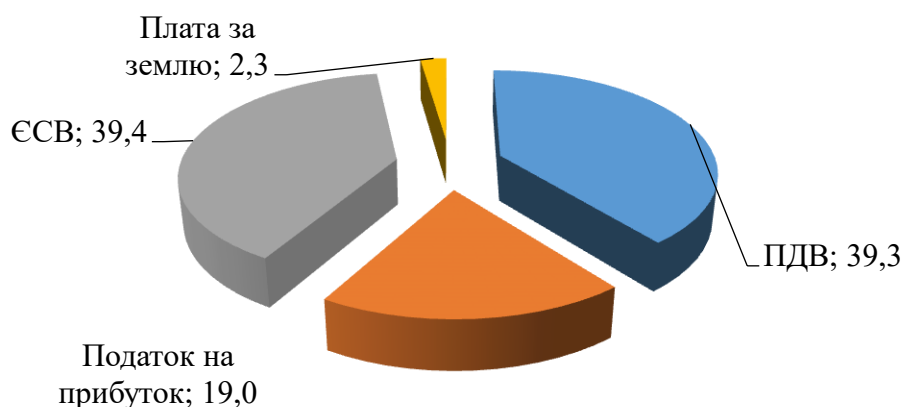

Рис. 2.8. Структура обов'язкових платежів, сплачених до зведеного бюджету та державних цільових фондів ТОВ «ТІАРА-С» у 2020 році (%)

З проведених розрахунків очевидно, що в структурі обов'язкових платежів, сплачених підприємством у 2020 р., переважають платежі єдиного соціального внеску та податку на додану вартість – 39,4% та 39,3%. Наступна позиція – податок на прибуток (19%). Плата за землю становить лише 2,3%.

У 2021 році домінуючим був податок на додану вартість – 49,5%, що на 10,2% більше показника 2020 року. Значення єдиного соціального внеску становило 48,1%, що більше на 8,7% від показника 2020 р. Податок на прибуток

– 7,2%, що на 11,8% менше показника 2020 р. Плата за землю становить 3,1%, що на 0,8% перевищує показник 2020 року (рис. 2.9).

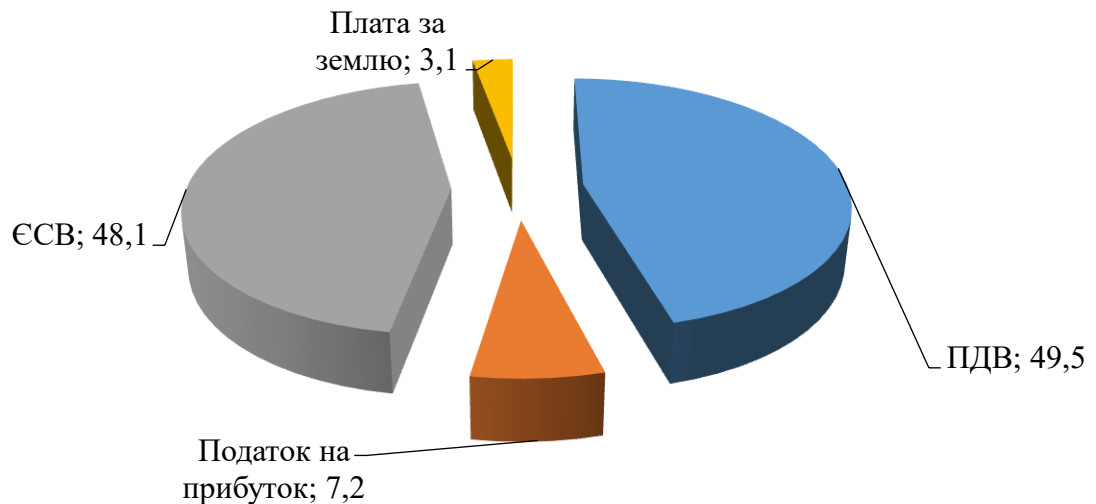

Рис. 2.9. Структура обов'язкових платежів, сплачених до зведеного бюджету та державних цільових фондів ТОВ «ТІАРА-С» у 2021 році (%)

У 2022 р. частка ПДВ зросла на 6,8% у порівнянні з показником 2021 р. і становила 56,3%. Значення єдиного соціального внеску – 37%, що на 11,1% менше показника 2021 р. Плата за землю займала 4,5%. Це на 1,4% більше показника 2021 р. Значення податку на прибуток – 2,2%, що на 5% менше показника 2021 р. (рис. 2.10).

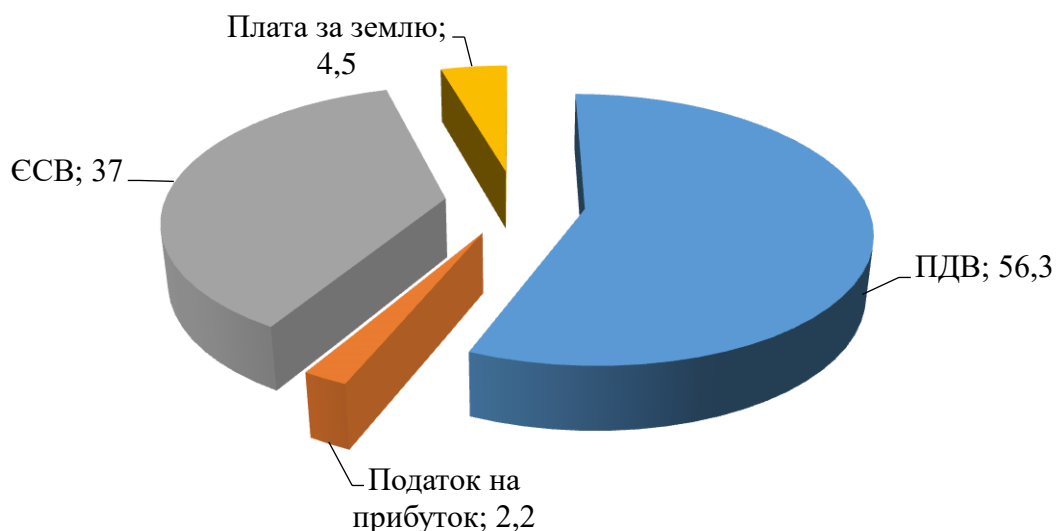

Рис. 2.10. Структура обов'язкових платежів, сплачених до зведеного бюджету та державних цільових фондів ТОВ «ТІАРА-С» у 2022 році (%)

Динаміка нарахованих ТОВ «ТІАРА-С» обов'язкових платежів є строкатою. Так, у 2020 р. підприємством нараховано 107,9 тис. грн. обов'язкових платежів, у 2021 р. – 108,8 тис. грн., що на 0,8% або на 0,9 тис. грн. більше показника 2020 р. У 2022 р. до зведеного бюджету та державних цільових фондів сплачено 98,6 тис. грн., що на 10,2 тис. грн. або на 9,4% менше показника 2021 р. (рис. 2.11).

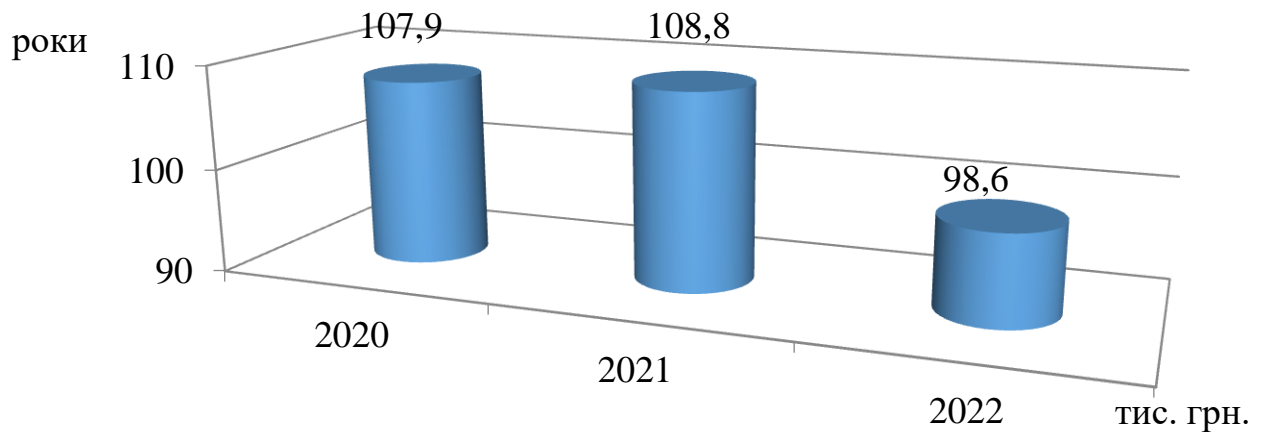

Рис. 2.11. Динаміка сплати обов'язкових платежів до зведеного бюджету та державних цільових фондів ТОВ «ТІАРА-С» протягом 2020–2022 років

Високе податкове навантаження негативно впливає на податкову політику, обмежуючи можливість підприємств нормально функціонувати та гальмуючи ділову активність суб'єктів господарювання. З іншого боку, надто низький рівень податкового навантаження призводить до недостатнього збору податків, що обмежує здатність держави виконувати свої функції в повному обсязі.

Отже, оцінимо рівень податкового навантаження на підприємство. Для проведення досліджень ми розрахували рівень податкового навантаження як відношення суми сплачених податків до чистого прибутку після врахування обов'язкових платежів підприємства (табл. 2.6, дод. А, Б).

Зазначимо, що розрахунок за зазначеною методикою свідчить про досить ліберальний рівень оподаткування підприємства. Так, показник податкового навантаження ТОВ «ТІАРА-С», розрахований за даною методикою, має

тенденцію до спадання: у 2020 році показник податкового навантаження на підприємство становив 6,2%, у 2021 році – 5,3%, а у 2022 р. – 4,5%.

Таблиця 2.6.

Розрахунок податкового навантаження на ТОВ «ГІАРА-С»

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Чистий дохід до сплати обов'язкових платежів, тис. грн.	1744,1	2060,7	2180,6
Обов'язкові платежі, тис. грн.	107,9	108,8	98,6
Податкове навантаження, %	6,2	5,3	4,5

У наукових колах України й досі тривають дискусії про оптимальний та ефективний для економіки країни рівень оподаткування, який би стимулював розвиток виробничого сектору, при цьому забезпечуючи підвищення соціально-економічних норм і стандартів. В Україні надзвичайно високий рівень податкового навантаження, внаслідок чого знижуються можливості податкового стимулювання росту обсягів виробництва, структурної перебудови економіки, підвищення ступеня ділової активності суб'єктів господарювання.

Оптимальність рівня податкового навантаження має визначатися економічними умовами розвитку та складовими системи державного управління, а також тим, наскільки ефективно використовуються податкові надходження при пере розподілі державного бюджету для задоволення соціально-економічних потреб суспільства.

Зниження податкового навантаження є необхідною умовою виходу України з економічної кризи, що приведе до формування цілої низки позитивних зрушень в економічній і податковій сферах. Поступове зниження податкового навантаження сприятиме збільшенню заощаджень, підвищенню платоспроможного попиту населення, розвитку виробництва та збільшенню реальних доходів платників податків і, як наслідок, — зростання податкової бази.

Висновки до розділу 2

Вивчення фінансової звітності ТОВ "ТІАРА-С" підтверджує стійкий фінансово-майновий стан компанії. Однак, враховуючи від'ємну динаміку чистого прибутку, не можна говорити про стабільний фінансово-економічний розвиток у досліджуваному періоді. У період з 2020 по 2022 роки ТОВ "ТІАРА-С" сплачувало податок на прибуток, податок на додану вартість, плату за землю та єдиний соціальний внесок.

У структурі обов'язкових платежів, що сплачуються підприємством, переважають платежі єдиного соціального внеску та податку на додану вартість. Наприклад, частка податку на додану вартість в структурі обов'язкових платежів зросла з 39,4% у 2020 році до 56,3% у 2022 році. Щодо єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, його питома вага зменшилася з 39,3% у 2020 році до 37% у 2022 році.

Динаміка нарахованих обов'язкових платежів ТОВ "ТІАРА-С" є змінною. Наприклад, у 2020 році підприємство нарахувало 107,9 тис. грн. обов'язкових платежів, у 2021 році – 108,8 тис. грн., що на 0,8% або 0,9 тис. грн. більше показника 2020 року. У 2022 році до зведеного бюджету та державних цільових фондів сплачено 98,6 тис. грн., що на 10,2 тис. грн. або на 9,4% менше показника 2021 року.

Для проведення аналізу рівня податкового навантаження ми розрахували його як відношення суми сплачених податків і чистого доходу до суми обов'язкових платежів підприємства. Зазначимо, що розрахунок за цією методикою підтверджує досить ліберальний рівень оподаткування підприємства. Наприклад, показник податкового навантаження ТОВ "ТІАРА-С" за цією методикою зменшувався з 6,2% у 2020 році до 4,5% у 2022 році.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

3.1. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності підприємств у воєнний та поствоєнний період

Війна в Україні призвела до руйнування інфраструктури, бізнесу і соціально-економічних моделей, порушивши світогляд населення. Однак цей період деструкції може стати відмінною можливістю для країни розпочати новий етап, користуючись отриманим досвідом. Україна має потенціал стати експериментальним полем, де світ може випробовувати нові реалії, етичні норми та раціональні підходи. Таким чином, Україна може стати платформою для формування нових тенденцій у майбутній цивілізації.

В країні виділяють 10 ключових галузей із значним інвестиційним потенціалом [25]:

1. Військово-промисловий комплекс, який має інвестиційний потенціал у розмірі 43 мільярдів доларів і служить для забезпечення національної безпеки та оборони держави.

2. Сфера металургії та металообробки, із інвестиційним потенціалом у розмірі 26 мільярдів доларів, включаючи розвинену чорну металургію з виробництва сталі, чавуну та прокату.

3. Енергетика, із інвестиційним потенціалом у розмірі 177 мільярдів доларів, з можливістю виробництва "зеленої" електроенергії та "зеленого" водню.

4. Природні ресурси, із інвестиційним потенціалом у розмірі 5,6 мільярдів доларів, з огляду на значні мінеральні ресурси України.

5. Агропромисловий комплекс, обладнаний інвестиційним потенціалом у розмірі 34 мільярдів доларів, включаючи розвинуте сільське господарство.

6. Галузь логістики та інфраструктури, із загальним інвестиційним потенціалом на рівні 123 мільярдів доларів, завдяки вигідному транзитному географічному положенню України.

7. Промислове виробництво, з інвестиційним потенціалом в розмірі 16 мільярдів доларів, включаючи підприємства, що спеціалізуються на електроенергетиці, чорній металургії, машинобудуванні, хімічній та харчовій промисловості.

8. Сектор деревообробки та виробництва меблів, із інвестиційним потенціалом у розмірі 5 мільярдів доларів, який має потенціал стати виробничим центром меблів на континенті.

9. Фармацевтика, з інвестиційним потенціалом у розмірі 19 мільярдів доларів, із дотриманням міжнародних стандартів українськими фармацевтичними компаніями.

10. Інноваційні технології, з інвестиційним потенціалом у розмірі 11 мільярдів доларів, із значущими досягненнями в цифровій трансформації та наявністю значної кількості ІТ-спеціалістів, які зазнали мінімальних втрат внаслідок війни і зберегли 95% контрактів.

Щодо позитивних змін, які покращили бізнес-клімат в Україні, важливими є присвоєння Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування мит та квот на український експорт, а також введення "транспортного безвізу". Однак серед негативних факторів слід відзначити повномасштабну військову агресію Росії проти України та атаки на українську енергосистему. З метою ефективного проведення політики державного стимулювання інвестиційної діяльності важливо використовувати передовий досвід інших країн, що схожі з Україною за станом економіки, можливостями та історичною специфікою формування економічної системи.

Однією з країн, де були впроваджені "гучні реформи", є Грузія. Ці заходи призвели до зменшення кількості податків з 22 до 5, спрощення оподаткування малого бізнесу та, що є найважливішим, створення значущих стимулів для іноземних інвесторів. У деяких частинах країни іноземним інвесторам може бути

продана земельна ділянка за символічну ціну одного ларі, фактично безкоштовно. Умовою є використання такої ділянки лише для будівництва, зобов'язання побудувати об'єкт протягом визначеного терміну і розпочати власний бізнес. Крім цього, держава надає інвесторам безкоштовні бізнес-плани та податкові пільги на 15 років. Ще однією важливою ініціативою держави є лібералізація бюрократичних процедур, така як зменшення кількості обов'язкових ліцензій для підприємницької діяльності, відміна законів, які уповільнюють запуск та управління бізнесом, а також повна цифрова трансформація державних послуг [44, с. 20].

В результаті цього, країна змогла піднятися на понад 100 позицій у світовому рейтингу легкості ведення бізнесу "Doing Business", збільшити обсяги податкових надходжень до бюджету, зазнати позитивного зростання ВВП і отримувати річно близько одного мільярда доларів інвестицій. Інший ілюстративний приклад - це Словаччина, сусідка України. Завдяки успішній та прогресивній податковій політиці, яка була проведена країною як передумова для вступу до Європейського Союзу, іноземні інвестори стали зацікавлені вкладати кошти у її економіку. В наш час тут розташовані офіси провідних світових компаній, що стало можливим завдяки послабленню надмірного податкового тиску, зокрема на оплату праці. Незважаючи на зміни в податковій політиці, слід зауважити позитивний ефект від політичних трансформацій, які сприяли формуванню довіри як вітчизняних, так і іноземних інвесторів до уряду країни та його рішень.

Сусідні країни зараз удосконалюють свій інвестиційний клімат та створюють значні переваги для іноземних інвесторів, особливо в галузі інформаційних технологій. У Польщі, не дивлячись на загальну систему оподаткування для ІТ-бізнесу, витрати на креативну діяльність відшкодовуються на рівні 30% (раніше було 50% до 1 січня 2016 року). В Румунії великі ІТ-компанії, які відкривають центр розробок, отримують відшкодування 150% витрат протягом перших трьох років, що включає не лише компенсацію всіх витрат, але й додаткові кошти +50% завдяки спеціальному гранту Євросоюзу для

розвитку інформаційних та високих технологій. Крім того, в Румунії діє 3-відсоткова пільга для податку на прибуток підприємств за спрощеною системою оподаткування та 0% – на доходи фізичних осіб у випадку підтвердження креативного характеру діяльності [16].

В результаті нещодавніх податкових реформ у Польщі податок на доходи для молодих працівників до 26 років, які заробляють менше 85,5 тисяч злотих на рік, було зменшено з 18% до 0%, що фактично прирівнюється до його скасування. Ця ініціатива спрямована на зменшення "відтоку розумів" з країни до більш розвинених націй із вищими рівнями оплати праці. Головні цілі уряду Польщі включають стимулювання молодих спеціалістів до праці, поліпшення їхнього фінансового стану та формування й розвиток внутрішнього ринку праці для майбутніх інвестиційних проектів.

Україна веде дискусії про заміну податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал, основна ставка якого становить 18%. Це пов'язано із внесенням до парламенту проекту Закону № 8557, який передбачає зниження базової ставки на рівні 15% для операцій з виплати дивідендів. Така зміна сприятиме збільшенню інвестицій у виробництво через реінвестування прибутку в оновлення виробничих потужностей, забезпечуючи при цьому зростання ВВП у середньостроковій перспективі. На макрорівні є проблема значного зменшення надходжень до державного бюджету, але досвід інших країн свідчить про ефективність такої моделі оподаткування розподіленого прибутку.

Наприклад, Естонія у 2000 році впровадила податок на виведений капітал, що призвело до досягнення значних результатів. Однак у контексті вищезазначеного важливо врахувати, що покращення роботи митниці, боротьба з корупцією у митних органах та якісна цифровізація можуть компенсувати втрати бюджету від відсутності податку на прибуток.

Країна визначається як лідер у загальному рейтингу конкурентоспроможності податкових систем за Індексом конкурентоспроможності. Міжнародна спільнота вважає ключовими факторами не лише успіх податку на розподілений прибуток, а й ефективність майнового

податку, що оподатковує лише вартість землі, а не вартість будівництва, а також повне звільнення від оподаткування іноземного прибутку.

У період від 2000 до 2004 року відбулося збільшення обсягів інвестицій на 39%, що перевищує показники Латвії та Литви.

Податкове навантаження залишалось стабільним до 2000 року на рівні 34%. У перші роки дії податку на розподілений прибуток воно знизилось лише на 3 відсоткові пункти. Під час світової фінансової кризи зросло до 35,9%, але останнім часом знову знизилось до звичайних показників: 32–33%.

Доходи від оподаткування корпорацій скоротилися протягом трьох років після введення податку. Це призвело до скорочення бюджетних видатків, і для компенсації втрат бюджету було встановлено підвищені акцизи на пальне, алкоголь та тютюн. Сьогодні ці акцизи є одними з найбільших джерел надходжень акцизного податку відносно ВВП серед країн-членів ЄС. Згідно з дослідженнями Інституту економічних досліджень та політичних консультацій в Україні, впровадження податку на виведений капітал може сприяти збільшенню інвестицій, оскільки нерозподілений прибуток компаній, що фінансують інвестиції, більше не підлягає оподаткуванню податком на прибуток.

Отже, збільшення грошових резервів компаній відкриває можливості для фінансування значних інвестицій, особливо за рахунок покращення доступності позикових коштів. Зараз компаніям необов'язково створювати штучні збитки у фінансовій звітності для зменшення податкового тягаря, що також сприяє поліпшенню їхнього доступу до кредитів. Це важливо, оскільки така практика раніше зменшувала платоспроможність компаній в очах фінансових інститутів.

Податкові вигоди, пов'язані з оподаткуванням лише виведеного капіталу, можуть бути особливо корисними для нових компаній, які зазнають фінансових труднощів перед досягненням позитивного балансу грошових потоків. Це дозволяє їм сплачувати податок лише при отриманні прибутку.

Проте для досягнення успішних результатів у стимулюванні інвестиційної активності необхідно подолати корупційні зловживання, вдосконалити систему оподаткування, забезпечити прозорість та ефективний контроль за

використанням податкових спрощень. Також важливо вдосконалити систему оцінювання ефективності податкових пільг, підвищити комунікацію податкових органів із платниками податків, а також підвищити рівень податкової культури населення, особливо в умовах широкого впровадження цифрових технологій у податковому адмініструванні, що відповідає світовим трендам.

3.2. Податкове стимулювання інноваційної діяльності підприємств

Глобалізація, що стала ключовою рисою сучасної світової економіки, ставить перед урядами багатьох країн виклик у пошуку нових методів та форм адаптації до змін у національному економічному середовищі. Швидкі зміни факторів, що визначають конкурентоспроможність окремих компаній та держав на світових ринках, а також динаміка глобальних відносин, змушують уряди все активніше звертатися до проблем забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі при формуванні умов для економічного зростання.

Для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки важливим є перехід України на інноваційний розвиток. Залежність країни від імпорту, який величезними масштабами вимиває кошти з економіки через інвестиції країн-імпортерів, ускладнює створення нових робочих місць для повного забезпечення зайнятості та сприяння інноваційному розвитку економічних секторів. Проте становлення країни як високотехнологічної конкурентоспроможної держави стає неможливим без впровадження передових технологій.

Навіть при визнанні на державному рівні важливості інновацій для створення ефективної та конкурентоспроможної економічної системи, фіскальне стимулювання інноваційної активності українських підприємств залишається недостатнім. У промислово розвинених країнах частіше застосовуються непрямі методи стимулювання інновацій, такі як бюджетна підтримка конкретних інноваційних програм, проектів та виділення бюджетних коштів, а також надання державних замовлень та пільгових умов при наданні кредитів.

Використання податкових пільг для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, є ще одним ефективним методом регулювання інноваційного сектору економіки.

Основна мета державного регулювання інноваційної діяльності полягає в утворенні системи, яка сприяє взаємодії між наукою, бізнесом і державою. Це спрямовано на створення комплексної структури, яка об'єднує технологічні, фінансові та організаційні аспекти генерації та поширення інновацій. Зазначено, що багато розвинених країн успішно використовують різні методи, як пряме, так і опосередковане регулювання, для стимулювання інноваційної діяльності.

Отже, необхідно розробити ефективну державну політику управління інноваційною сферою, яка постійно стимулюватиме інноваційні підприємства та наукові установи. Важливо, щоб ця політика базувалася на успішній реалізації інновацій у виробництві та повному використанні науково-технологічного потенціалу країни. З огляду на досвід розвинених країн у сфері стимулювання інновацій, можна виокремити прямі та опосередковані методи в Україні (див. табл. 3.1).

Щодо стимулювання фінансово-економічного розвитку, це повинно включати:

1. Політику ціноутворення, яка передбачає зняття обмежень при формуванні цін на товари, послуги, сировину, матеріали, а також встановлення граничних норм рентабельності та інших аспектів.

2. Податкову політику, що включає канікули, знижки, кредити, вилучення, відрахування тощо.

3. Амортизаційну політику, яка стимулює модернізацію основного капіталу шляхом розширення можливостей прискорення або уповільнення віднесення інвестиційних витрат на собівартість за допомогою інвестиційного відрахування або методів нелінійного нарахування амортизації.

4. Політику у сфері митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яка сприяє експорту високотехнологічних товарів, встановленню пільг при імпорті інноваційного обладнання, а також

застосуванню спеціальних ввізних тарифів чи нетарифних заходів, таких як сертифікація, квотування, ліцензування тощо.

Таблиця 3.1.

Особливості прямих та непрямих методів державного стимулювання інноваційної діяльності*

ВПЛИВ	ХАРАКТЕРИСТИКА
ПРЯМИЙ	бюджетне фінансування чи надання кредитів на пільгових умовах підприємствам і організаціям, що здійснюють наукові розробки та готують кваліфіковані кадри або фінансування позабюджетних фондів (інноваційних фондів, зокрема державних, міністерств і відомств)
	спрямування грантової допомоги підприємствам-виробникам, науковому персоналу, що є розробниками інновацій
	безоплатна передача або надання на пільгових умовах державного майна та земельних ділянок для організації інноваційних підприємств
	створення наукової та обслуговуючої інфраструктури у регіонах, де концентрується науково-дослідна діяльність
	реалізація цільових програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності бізнесу
	державні замовлення, переважно у формі контрактів на проведення НДР, які забезпечують початковий попит на нововведення, а потім широко застосовуються в економіці країни
	створення науково-технічних зон із спеціальним режимом інноваційно-інвестиційної діяльності
НЕПРЯМИЙ	створення сприятливих умов для проведення інноваційної діяльності, зумовлене наданням фінансових, економічних або управлінських переваг для інноваційного підприємництва
	фінансово-економічне стимулювання (політика у сфері ціноутворення, податкова політика, амортизаційна політика, політика у сфері митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності)
	різноманітні пільги для суб'єктів економічної діяльності, які спеціалізуються на науково-технічних напрямках
	податкові пільги на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу
	формування та реалізація державних інноваційних програм, удосконалення захисту інтелектуальної власності
	створення організаційно-правових умов (розвиток інноваційної інфраструктури, удосконалення законодавчих норм, які стимулюють науково-дослідну активність в інноваційній та інвестиційній сферах)

*Складено за даними [12; 13; 36; 43; 74]

Додатково, важливим інструментом прямого державного регулювання інноваційної діяльності є розвиток інноваційної інфраструктури. Це включає створення виробничо-технологічної структури, об'єктів інформаційної системи, організацію навчання і перепідготовки кадрів у сфері технологічного

менеджменту, фінансові структури, системи патентування, ліцензування і консалтингу з питань охорони, захисту, оцінки і використання інтелектуальної власності, а також оцінки комерціалізації наукових результатів.

У зв'язку з обмеженістю фінансових ресурсів, необхідних для прямої підтримки інноваційної діяльності, актуальним стає використання непрямих інструментів, які більше орієнтовані на інтереси суб'єктів, що реалізують наукові досягнення. Методи непрямой державної підтримки мають перевагу у вимаганні менших бюджетних витрат порівняно з прямим бюджетним фінансуванням, що дозволяє охопити більше суб'єктів, що здійснюють інноваційну діяльність. Ці методи забезпечують автономію і незалежність господарюючих суб'єктів, визначають їх економічну відповідальність за вибір напрямків досліджень і винаходів, а механізм їх реалізації визначає єдиний підхід до стимулювання інноваційної діяльності незалежно від її специфіки, сфер і масштабів поширення, етапу реалізації.

Методи опосередкованої впливу характеризуються застосуванням інструментів, які підтримують суб'єкти, що здійснюють інноваційну діяльність. Такими інструментами є податкові пільги та прискорена амортизація. Найбільш поширеними серед методів непрямой стимулювання інновацій є податкові пільги. Застосування податків як інструменту державного впливу на економіку базується на реалізації їхньої регулюючої функції. Це виявляється в нерівномірному оподаткуванні різних об'єктів і категорій платників податків. Це призводить до ефекту регулювання, який полягає в послабленні податкового тиску в певному напрямі через зміну елементів оподаткування, що сприяє розвитку окремих видів діяльності [53, с. 117].

У той же час, прискорена амортизація передбачає штучне прискорення нагромадження суми амортизаційних відрахувань протягом перших років або всього амортизаційного періоду порівняно з реальними темпами втрат вартості засобами праці. Основною метою цього підходу є стимулювання інвестицій: компанії, інвестуючи капітал, отримують право на відстрочку сплати податків. З іншого боку, прибуток фірми, враховуючи суму амортизаційних відрахувань, і,

отже, її податкові зобов'язання, виявляється меншими, ніж при звичайній амортизації [13].

Заходи на регіональному рівні можуть включати непрямі заходи для формування сприятливого правового середовища в оподаткуванні, кредитно-фінансовій політиці, господарському праві, процедурах банкрутства та створенні інноваційної інфраструктури. Зазвичай пряме державне фінансування надається напрямкам, які не можуть підтримуватися приватним сектором через високий ризик або комерційну невизначеність, такі як фундаментальні дослідження або великомасштабні науково-технічні проекти. Крім того, держава забезпечує фінансування в галузях, де вона є основним замовником високотехнологічної продукції або де існує загроза національним виробникам через міжнародну конкуренцію.

Зараз у світі зростає протекціонізм, що призводить до використання нових форм захисту внутрішнього ринку. Це викликає занепокоєння у світовій спільноті через можливі загрози та ризики, пов'язані зі зміною пріоритетів у світовій торгівлі та відмовою від політики лібералізації та відкритості. Перехід до політики прихованого протекціонізму може призвести до росту риторики глобалізації та спричинити торговельні війни, невизначеність у правилах світової торгівлі та, в результаті, змін в економічному порядку. Аналіз статистичних даних, отриманих з підприємств, які основно займаються роздрібною торгівлею, вказує на те, що значна частина витрат українських споживачів спрямована на придбання імпортованих товарів.

Аналіз структури зовнішньої торгівлі вказує на те, що в Україні національні виробники втрачають свою конкурентоспроможність на внутрішньому ринку, програючи високотехнологічному імпорту, і на зовнішньому ринку посідають нестійкі позиції через експорт переважно агропродуктів та сировини з низькою доданою вартістю, а не готової продукції. Це призводить до залежності від цінових коливань на ресурсних ринках. Після девальвації гривні торговельний баланс покращується через зменшення

платоспроможного попиту на імпорт, а при зростанні економіки та зміцненні національної валюти імпорт випереджає експорт.

Стабільність національної валюти сприяє експансії імпорту, загрожуючи при цьому національному виробнику, що обмежує зростання економіки та створює загрози економічній безпеці. Зростання економіки суттєво залежить від розвитку внутрішнього ринку, який є ключовою платформою для виходу національної продукції на світовий ринок.

Для досягнення сталого розвитку необхідно удосконалювати інвестиційний клімат, сприяти розвитку та модернізації виробництва, а також підтримувати інновації. Це відповідає стратегічним цілям розвитку України. Важливо впроваджувати збалансовану економічну політику, спрямовану на перехід від сировинного експорту до глибокого перероблення продукції та створення нових, інноваційних товарів і послуг.

Практика розвинених країн свідчить, що у разі загрози для внутрішнього виробника уряд вживає заходів для ускладнення доступу імпортерів на національні ринки та, навпаки, вимагає зняття торговельних бар'єрів для власних товарів на зовнішніх ринках.

Висновки до розділу 3

Головним напрямком інтенсифікації інвестиційної діяльності в Україні є залучення іноземних інвестицій у регіони за допомогою різних видів податкових стимулів. При аналізі структури капітальних інвестицій в Україні виявляється, що самофінансування вважається одним із найпоширеніших джерел отримання поточних фінансових ресурсів для стратегічного розвитку підприємств. Забезпечення можливості бізнесу реінвестувати прибуток у власний розвиток без значних втрат, пов'язаних із сплатою податку з отриманого результату, є ключовою умовою.

Для сприяння інноваційному розвитку економіки України в податковому законодавстві необхідно впровадити такі інструменти: податкові пільги та преференції для інвестицій у виробництво високотехнологічної продукції та розвиток інновацій, реінвестиції у модернізацію основних фондів; державна фінансова підтримка наукових досліджень і розробок, а також адаптація наявного обладнання до нових вимог у сфері захисту навколишнього середовища.

З урахуванням обмеженого набору інструментів, що використовуються для регулювання податків у сфері інвестицій та інновацій в Україні, таких як податкові пільги, пільгове кредитування проектів і обмежений обсяг іноземних інвестицій, важливо враховувати зарубіжний досвід та впроваджувати більш різноманітний підхід до використання податкових механізмів для підтримки зростання інвестицій в обіцяючих галузях та секторах економіки. Цей підхід успішно застосовується в інших країнах, таких як Грузія, Білорусь, Польща, Естонія та інші.

Державі слід поетапно відмовлятися від виключно фіскального спрямування податків і переорієнтувати податкову систему на створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні та збільшення ВВП. Зарубіжний досвід реформування податкових систем підтверджує, що оновлені системи оподаткування прибутку часто включають спрощення, які дозволяють зменшити податкове навантаження на прибуток і, в кінцевому рахунку, підвищити рівень інвестицій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження сформулюємо наступні висновки теоретичного, методологічного та прикладного характеру щодо сутності податкового регулювання діяльності підприємств, сучасного стану та напрямків підвищення його ефективності:

1. Податкове регулювання – це заходи податкової політики щодо впливу на економічні й соціальні процеси шляхом зміни виду податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг, підвищення або зниження загального рівня оподаткування з метою отримання певних соціально-економічних ефектів.

2. Метою податкового регулювання економіки є оптимізація розподілу національного доходу шляхом розробки та реалізації заходів політики держави у сфері оподаткування, спрямованих на стабілізацію економіки та збільшення на цій основі дохідної частини бюджетів усіх рівнів, з урахуванням інтересів макроекономічних суб'єктів.

3. Виокремлено функції податкового регулювання: стимулююча, стримуюча, структуроутворююча, функція планування, організації, контролю.

4. Інструменти податкового регулювання класифікуються:

- за характером дії: системні (загальний рівень оподаткування, структура діючої в країні системи оподаткування, застосування альтернативних систем оподаткування), комплексні (спеціальні податкові режими), локальні (інструменти, пов'язані з об'єктом оподаткування, визначення складу платників податків, принципи встановлення і розмір ставки податку, податкові пільги);

- за впливом на соціально-економічні процеси держави: загальні (визначення бази, ставок оподаткування, порядку перерахування та термінів сплати податків до бюджету тощо); індивідуальні (податкові пільги, звільнення від оподаткування, списання чи реструктуризація податкової заборгованості тощо).

5. Моніторинг впливу оподаткування на результати діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ТІАРА-С» у 2020–2022 роках дав змогу сформулювати такі висновки:

1) Аналіз співвідношення динаміки підсумку балансу, чистого доходу та фінансових результатів діяльності підприємства свідчить про погіршення результатів діяльності підприємства. Проте підприємство є фінансово стійким, про що свідчить аналіз показників ліквідності та платоспроможності.

2) Значний вплив на результати діяльності ТОВ «ТІАРА-С» здійснювало оподаткування. У 2020–2022 роках ТОВ «ТІАРА-С» сплачувало податок на прибуток, податок на додану вартість, плату за землю та єдиний соціальний внесок. У структурі обов'язкових платежів, сплачених підприємством, переважають платежі єдиного соціального внеску та податку на додану вартість. Так, частка податку на додану вартість в структурі обов'язкових платежів становила 39,4% у 2020 р., 49,5% у 2021 р. та 56,3% у 2022 р. Щодо єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, то його питома вага становила 39,3% у 2020 р., 48,1% у 2021 р. та 37% у 2022 р.

3) Динаміка нарахованих ТОВ «ТІАРА-С» обов'язкових платежів є строкатою. Так, у 2020 р. підприємством нараховано 107,9 тис. грн. обов'язкових платежів, у 2021 р. – 108,8 тис. грн., що на 0,8% або на 0,9 тис. грн. більше показника 2020 р. У 2022 р. до зведеного бюджету та державних цільових фондів сплачено 98,6 тис. грн., що на 10,2 тис. грн. або на 9,4% менше показника 2021 р.

4) Рівень податкового навантаження ТОВ «ТІАРА-С», розрахований як частка суми сплачених податків до чистого доходу (до сплати обов'язкових платежів підприємством), має тенденцію до спадання: у 2020 році показник податкового навантаження на підприємство становив 6,2%, у 2021 році – 5,3%, а у 2022 р. – 4,5%.

6. Зважаючи на досить вузький перелік інструментів податкового регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності, які використовуються в Україні, зокрема в частині надання податкових пільг, пільгового кредитування

інвестиційних проєктів та низькі обсяги іноземних інвестицій в економіку країни, необхідно звернути увагу на зарубіжний досвід та запровадити більш диференційований підхід до застосування податкових важелів стимулювання зростання інвестицій у перспективні види діяльності й сектори національної економіки, як це успішно працює в Грузії, Польщі, Естонії та інших країнах. Державі необхідно поступово відходити від лише фіскальної спрямованості податків, переорієнтувати податкову систему в напрямку стимулювання формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні та зростання обсягів ВВП. Дослідження іноземних підходів до реформ податкових систем дає змогу зробити висновок про те, що оновленим системам оподаткування прибутку у цих країнах властивий певний комплекс спрощень, що дозволяють знизити податкове навантаження на прибуток, а в кінцевому результаті – підвищити рівень інвестицій.

7. З метою підвищення ефективності податкового регулювання окремих галузей економіки та сфер діяльності доцільно вжити ряд заходів, а саме:

- передбачити податкові канікули для підприємств, які здійснюють інвестиції чи реінвестиції у розвиток виробництва та створення нових робочих місць;

- для стимулювання інноваційного розвитку економіки України в податковому законодавстві необхідно запровадити такі інструменти: податкові пільги та преференції для інвестицій у виробництво високотехнологічної продукції та розвиток інновацій, реінвестицій у модернізацію основних фондів; державна фінансова підтримка наукових досліджень і розробок, адаптації наявного обладнання до нових вимог у галузі захисту навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.47.11&nobreak=1> (дата звернення: 15.10.2023)
2. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI URL:<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.60.0> (дата звернення: 15.10.2023)
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної ради України. 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.
4. Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг»: Закон України від 20.09.2022 р. №128-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/128-20> (дата звернення: 15.10.2023)
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг: Закон України від 20.09.2022 р. №129-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/129-20> (дата звернення: 15.10.2023)
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 10.07.2021 № 2497-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2497-19>
7. Акіншина О. В. Етапи, способи та інструменти податкового планування на підприємстві. Вісн. Львів. політех. ун-ту. 2012. URL: <http://ena.lp.edu.ua> (дата звернення: 15.10.2023)
8. Антіпов О.М. Податкове планування як засіб оптимізації сплати ПДВ та податку на прибуток. URL: http://filelibsnu.at.ua/naukovi/Naukovi_visti/PDF_10_2013/3.pdf (дата звернення: 15.10.2023)
9. Вахновська Н.А. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник

наукових праць. Луцький державний технічний університет. Випуск 1. Ч. 1. Луцьк, 2020. С.20-27.

10. Власюк Н.І., Мединська Т.В. Податкова система : навчальний посібник. 3-тє видання, перероб. та допов. Львів : Магнолія-2006, 2012. 424 с.

11. Гланц В.Н. Сутність та елементи податкового регулювання. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/VUABS/2011_2/31_04_04.pdf

12. Голоядова Т.О. Необхідність удосконалення податкової системи України для покращення інвестиційного клімату. Молодий вчений. – № 2. 2020. С. 153–157.

13. Демчишак Н., Щуревич О., Кобильник М. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності: теоретичні аспекти та імплементація зарубіжного досвіду в Україні. Галицький економічний вісник, № 4. (65) 2020. http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32735/2/GEB_2020v65n4_Demchyshak_N-Tax_stimulation_of_investment_128-137.pdf

14. Дикань О. В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 57. С. 58-66.

15. Діалектика реформування акцизного оподаткування тютюнових виробів в Україні: євроінтеграційний аспект / за заг. ред. В. І. Коротуна. Київ: Алерта, 2021. 100 с.

16. Для айтівців готують підвищені податки і перехід на Трудовий кодекс: що треба знати про це. Економічна правда. 10.08.2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/08/10/663812/>

17. Жук Є.М. Стимулювання підприємницької діяльності на підставі удосконалення податкового регулювання. URL: <http://intkonf.org/zhuk-em-stimulyuvannyapidpriemnitskoyi-diyalnosti-na-pidstaviudoskonalennya-podatkovogoregulyuvannya>. (дата звернення: 15.10.2023)

18. Застосування реєстраторів розрахункових операцій: міжнародний досвід - уроки для України. USAID "Лідерство в економічному врядуванні" (USAID

ЛЕВ). Київ, 2016. URL: <https://www.slideshare.net/USAIDLEV/ss-52883726> (дата звернення: 15.10.2023)

19. Зимовець В.В., Терещенко О.О. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки. Фінанси України. № 9. 2015. С. 78–95.

20. Карлін М.І. Міжнародне оподаткування: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 360 с.

21. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/24.pdf (дата звернення: 15.10.2023)

22. Кірдіна О.Г. Оптимізація податкового навантаження на макро- та мікрорівні. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 64. 2021. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/viewfile/149923/153804> (дата звернення: 15.10.2023)

23. Кміть В.М. Зарубіжний досвід податкового стимулювання підприємництва. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 3 (08). 2020. С. 265–269.

24. Колісніченко П.Т. Податкові важелі державного регулювання підприємницької діяльності. Ефективна економіка. № 12. 2016. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3376> (дата звернення: 15.10.2023)

25. Країна можливостей: чому інвестор прийде в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/>(дата звернення: 25.03.2023).

26. Крисак А. О. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. Економіка та держава. 2021. № 12. С. 68-73.

27. Крисоватий А.І., Сидорович О.Ю., Дмитрів В.І. Наукові основи фіскальної теорії: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 246 с.

28. Крисоватий, А. І., Томнюк Т.Л. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації : монографія. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. 212 с.

29. Лазебник Л. Л. Система податкового планування як інструмент оптимізації підприємницької діяльності. Розвиток соціально-економічних систем

в геоeкономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль, 2020. С. 171-174.

30. Лазур С. П. Системний підхід до структуризації податкової системи ринкового типу. *Ефективна економіка*. № 1.2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1732>

31. Лупенко Ю. О. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів. *Економіка АПК*. 2016. № 1. С. 5–17.

32. Мельник В. М. Напрями удосконалення адміністрування податків на споживання в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 9. С. 14-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2011_9_6 (дата звернення: 15.10.2023)

33. Міжнародна практика застосування спрощених (спеціальних) режимів оподаткування малого підприємництва та необхідність її адаптації й застосування в Україні. *Матеріали аналітичного центру «академія»*. URL: <http://www.academia.org.ua> (дата звернення: 15.10.2023)

34. Міжнародний досвід реформування податкових систем: види податків та електронна звітність. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/> (дата звернення: 15.10.2023)

35. Мінін І. Г. Тіньовий сегмент податкового простору та шляхи його легалізації. *Ефективна економіка*. №3. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1905> (дата звернення: 15.10.2023)

36. Мініч В. Г. Європейський та світовий досвід державної політики щодо підвищення інвестиційної активності. 2011. С. 118–124.

37. Мінфін. Інформаційний портал. Режим доступу: <https://minfin.com.ua>.

38. Модернізація системи контролю за обігом тютюнових виробів / Новицька Н. В., Хлебнікова І. І., Коротун В. І., Кошук Т. В. та ін. / за заг. ред. Н. В. Новицької. Ірпінь; Хмельницький, 2020. 120 с.

39. Молдован О. О. Реформування податкових інструментів стимулювання господарської діяльності в Україні: основні напрями та завдання. Стратегічні пріоритети. 2014. № 3. С. 73–81.
40. Молодецька О. М. Трансформація податкової системи України. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. 2016. № 2. С. 710–714.
41. Мулик Т.О. Проблеми оптимізації податкових платежів і формування податкової політики на підприємствах. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/1760.pdf>. (дата звернення: 15.10.2023)
42. Національна модель неоіндустріального розвитку України: монографія / за ред. В.П. Вишневського (заг. ред.). К.: Ін-т економіки пром-сті НАН України. 2016. 518 с.
43. Не спізнитися на «український потяг». URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/18/689232/> (дата звернення: 26.10.2023).
44. Озерчук О. В. Сутність, роль та напрями державної фінансової політики регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Наукові праці НДФІ. 2015. №1 (70). С.16–24.
45. Орищин Т. М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. Економіка та держава. 2022. № 4. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4303&i=9> (дата звернення: 15.10.2023)
46. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2023)
47. Офіційний сайт Державної податкової служби України URL: <http://www.sfs.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2023)
48. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2023)
49. Панасюк О. В. Переваги і недоліки спрощеної системи оподаткування в контексті новацій Податкового кодексу. Інвестиції: практика та досвід. 2015. №10. С. 41–44.

50. Панченко С.В. Підприємництво: підручник. Х.: УкрДУЗТ, 2016. Ч.2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. 241 с.
51. Пасова Т. Платити податки стало легше. Голос України. 22.11.2020. URL: <http://www.golos.com.ua/article/296271> (дата звернення: 15.10.2023)
52. Пахненко О.М. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на сучасному етапі. Ефективна економіка. № 12. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5317> (дата звернення: 15.10.2023)
53. Податкова система: навчальний посібник / Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О. та ін. ; ред. Волохова І.С., Дубовик О.Ю. Харків: Діса плюс, 2022. 402 с.
54. Податкова система : навчальний посібник / Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.; за ред. Баранової В.Г. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с.
55. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: навчальний посібник / за ред. Іванова Ю.Б., Майбурова І.А. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. 492 с.
56. Податкова система України: тренінг-курс: навч. посіб. /Тимченко О.М. та ін.; за заг. ред. Тимченко О.М.. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. 656 с.
57. Податкові системи зарубіжних держав: навчальний посібник / Андрущенко В.Л., Варналій З.С., Прокопенко І.А., Тучак Т.В. Київ : Кондор-Видавництво, 2012. 222 с.
58. Податок на прибуток підприємств чи податок на виведений капітал: аналіз та рекомендації. Серія аналітичних досліджень Інституту економічних досліджень та політичних консультацій та Німецької консультативної групи. URL: http://www.ier.com.ua/files//publications/Policy_papers/German_advisory_group/2020/PS_01_2020_ukr.pdf. <http://cost.ua/budget/revenue/> (дата звернення: 15.10.2023)
59. Подолянчук О. А. Облік та звітність за податком на додану вартість. Ефективна економіка. № 7. 2021. URL:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=8&w=O.+A.+Подолянчук> (дата звернення: 15.10.2023)

60. Покришка Д. Динаміка інвестиційного клімату країн Східної Європи – досвід для України. URL: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/June2009/01.htm>. (дата звернення: 15.10.2023)

61. Польща скасувала податок на доходи для молодих працівників. URL: <https://tinyurl.com/y887срme>.

62. Пріоритети податкових стимулів: світовий досвід. Матеріали аналітичного центру «Академія» URL: <http://www.academia.org.ua>. (дата звернення: 15.10.2023)

63. Проскура К.П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації: монографія. Київ : ТОВ «Емкон», 2014. 376 с.

64. Протидія нелегальному обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів: досвід країн ЄС та ОЕСР / за заг. ред. В. І. Коротуна. Київ: Алерта, 2020. 66 с.

65. Редько І. А. Проблемні питання ухилення від сплати податків. URL: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65637.doc.htm (дата звернення: 15.10.2023)

66. Рижко О.В. Фактори розвитку малого бізнесу. Економіка та управління підприємствами. 2016. № 2. С. 346-350.

67. Романюта Е. Моніторинг рівня податкового навантаження в Україні та країнах ЄС. Світ фінансів 2 (51). 2020. URL: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/viewFile/1003/1011> (дата звернення: 15.10.2023).

68. Руденко Є. М. Формування податкової політики підприємства в процесі здійснення фінансової санації. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_3/305.pdf (дата звернення: 15.10.2023).

69. Рудь М.М. Податкові інструменти в регулюванні розвитку економіки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. № 1. 2020. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_1_2020ua/44.pdf
70. Савчук О.О. Досвід адміністрування податкових надходжень у країнах з розвиненою економікою. Фінанси, грошовий обіг, кредит. 2016. № 30/1. С. 207–214.
71. Святаш С. В. Податкове планування та оптимізація оподаткування в контексті максимізації вигод платників податків та держави. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2020. Вип. 2. С. 280-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuces_2020_2_42 (дата звернення: 15.10.2023)
72. Святаш С. В. Автоматизація податкового рахівництва у контексті створення податкової інформаційної бази для аналізу та контролю. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. № 1. 2021. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/29_68_1/21.pdf (дата звернення: 15.10.2023)
73. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система : навч. посібник. 2-ге видання, переробл. і доповн. Київ : Ліра-К, 2013. 604 с.
74. Серебрянський Д.М. До питання запровадження інвестиційної податкової знижки в Україні. Фінанси України. 2014. № 3. С. 45–59.
75. Соркін Б.В. Державне регулювання підприємницької діяльності в ринкових умовах: методи, засоби та цілі. Наукові праці МАУП, 2013. Вип. 1(36). С. 85–88.
76. Стан української економіки та необхідні заходи для її стабілізації. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247170697&cat_id=246711250 (дата звернення: 15.10.2023)
77. Стукало Н. В. Досвід державного регулювання іноземних інвестицій у країнах світу. Економіка сьогодення: актуальні питання та перспективи : зб. наук. праць. 2012. №1. URL: <http://economicsissues.com.ua/zmist-zhurnalu/ekonomika-sogodennya-aktualni-pitannya-taperspektivi-2012-1/dosvid->

derzhavnogo-regulyuvannya-inozemnix-investiciju-kra%D1%97nax-svitu/
звернення: 15.10.2023).

(дата